

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filosofická

Katedra literární kultury a slavistiky

Sherlock Holmes po česku:

domácí tvůrčí reflexe britské literárně kulturní tradice

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Pardubice 2018

Tomáš Urbanec

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. 11. 2018

Tomáš Urbanec

ANOTACE

Ač postava a příběhy Sherlocka Holmese tkví hluboce v britské kulturní tradici, jsou již delší dobu různými způsoby adaptovány v rámci jiných kultur. Rovněž čeští autoři občas po svém uchopují tento popkulturní materiál. Cílem práce bude zamyslet se nad dosavadními původními českými literárními díly využívajícími postavu Sherlocka Holmese a pokusit se zjistit, jak a čím se odlišují od britského kanonického podání a co typicky českého autoři do holmesovské tradice vkládají.

KLÍČOVÁ SLOVA: Sherlock Holmes, Pastiše, Detektivní žánr, Komparace

ANNOTATION

The character and stories of Sherlock Holmes are deeply situated in a British cultural tradition but they are also adapted in different ways into other cultures. Czech authors sometimes also use this pop-cultural material. The goal of this work is to analyze Czech adaptations of Sherlock Holmes and try to compare them with a canonical work of Arthur Conan Doyle and also to discover if there is something typical for all Czech adaptations.

KEY WORDS: Sherlock Holmes, Pastiche, Detective genre, Comparison

Obsah

1. Úvod a metodologie	1
2. Kánon	2
2.1. Návaznost na předchůdce	4
2.2. Teorie detektivní žánru/ román s tajemstvím	5
2.3. Vypravěč.....	6
2.4. Doyle vs. Poe.....	7
2.5. Styl.....	8
2.6. Schéma.....	10
2.7. Popis	11
2.8. Nejlidštější charakter	12
2.9. Vliv médií	14
3. Sherlock Holmes z pohledu dr. Watsona.....	16
3.1. Dr. John H. Watson.....	19
3.2. Vedlejší postavy.....	20
4. Adaptační/pastiš.....	22
5. Sherlock Holmes a Čechy.....	23
6. Petr Macek	24
6.1. Golemův stín (2005)	25
6.2. Případ dobře vychlazené pomsty (2010).....	28
6.3. Hitlerův posel smrti (2015)	30
7. Rudolf Čechura	32
7.1. Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy (1993)	32
8. Ilja Hurník.....	34
8.1. Muzikální Sherlock (1971)	35
9. Martin Petiška.....	38
9.1. Nové tajné případy Sherlocka Holmese (1997).....	39
10. Honzík, Miroslav a Ilja Kučera	41
10.1. Omyl Sherlocka Holmese	42
11. Závěr – nápady čtenáře českých pastiší.....	44
12. Literatura	49
13. Resumé	52

1. Úvod a metodologie

Je tomu již sto třicet let od doby, kdy Arthur Conan Doyle vytvořil jednu z nejznámějších postav viktoriánské literatury. Sherlock Holmes je protagonistou detektivních příběhů, které spadají do žánru populární literatury. Zcela jednoznačně patří do skupiny nejslavnějších fiktivních postav všech dob, a současně i k nejčilejším veřejným statkům současné světové literatury.

Tématem této bakalářské práce jsou české literární adaptace Sherlocka Holmese. Ačkoliv postava a příběhy Sherlocka Holmese tkví hluboce v britské kulturní tradici, jsou již delší dobu různými způsoby adaptovány v rámci jiných kultur, včetně té naší. Přesto, že se tato práce bude věnovat výhradně české tvorbě, nebude zcela úplná, protože podléhá filtrování zavádějících titulů, které toho kromě jména hlavní postavy mají jen pramálo společného s originálem, a relevanci, kterou se zaměřuji na stěžejní díla. Ve výsledku se tedy jedná o adaptace těchto čtyř autorů: Petra Macka, Rudolfa Čehury, Ijli Hurníka a Martina Petišky.

Důvodů, proč mě nastíněné téma zaujalo, je několik. Doylovi detektivní příběhy a mnohé jejich adaptace mám již delší dobu v oblibě, a proto se chci podrobněji seznámit s jejich konstrukcí. Obzvlášť zajímavé se mi jeví drobné odlišnosti a variace jediného fenoménu, které mají nedozírné následky pro celkový estetický dojem a popularitu. Jedná se ale také o příležitost, která mi umožňuje využít svých vlastních schopností při komparaci původní děl s českými adaptacemi. S tím souvisí i skutečnost, že se z velké části jedná o dosud neprobádané téma.

Cílem této práce je zamyslet se nad dosavadními českými literárními díly, které využívají postavu Sherlocka Holmese, a pokusit se zjistit, jak a čím se odlišují od britského *kanonického* podání, a co typicky českého autoři do holmesovské tradice vkládají. Může se ale samozřejmě ukázat, že nic společného mít nebudou a v takovém případě bych se tolik nevěnoval tomu, co mají tito čtyři autoři společného, ale čím každý z nich přispívá jakožto jedinec.

Předmětem mého zkoumání budou v první řadě příběhy Sherlocka Holmese v podání jejich stvořitele Arthura Conana Doylea, abych je poté mohl náležitě porovnat s českými adaptacemi. K tomuto účelu využiji primární literaturu v podobě *kanonu* Sherlocka Holmese a sekundární literaturu, která tento *kánon* teoreticky rozebírá a hodnotí.

V první části se převážně zaměřím na ty aspekty, které považuji jako nejdůležitější k následné komparaci. Položím si otázky: Čím se Sherlock Holmes podobá svým detektivním předchůdcům? Čím je originální? A jak tyto aspekty způsobily takovou míru popularity, kterou tento fenomén i v současné době stále oplývá?

V rámci zodpovídání první otázky, která se bude zabývat návazností na detektivní předchůdce, bych chtěl zároveň uvést i historický a teoretický kontext Sherlocka Holmese jako detektivní prózy. Následující otázka týkající se originality, má částečně obdobnou funkci, a zároveň by měla objasnit původ veškerých adaptací jako takových, což dle mého názoru, dodá této práci zajímavější perspektivu.

V následující části se budu postupně věnovat vybraným českým autorům a jejich konkrétním adaptacím Sherlocka Holmese, načež se je pokusím porovnat s Doylovými originály a vyvodit závěry.

Nutno ale předem poukázat na skutečnost, že i když se české literární prostředí může pyšnit vlastní společností Sherlocka Holmese a opravdu velkým množstvím adaptací, k následné komparaci prozatím neexistuje jediná přímá sekundární literatura. Jinými slovy se ještě nikdo přede mnou tímto konkrétním tématem – porovnáváním českým adaptací Sherlocka Holmese s originály – zatím podrobněji nezabýval.

S nedostatkem odborné literatury se budu potýkat již při samotné interpretaci jednotlivých českých adaptací, jelikož se k nim váže minimum odborných recenzí. Z těchto důvodů se jedná o neprobádané téma, a proto se budu muset spolehnout na svůj vlastní rozbor českých adaptací a jejich následnou interpretaci, kterou budu porovnávat s originály.

2. Kánon

Kanonický Sherlock Holmes je termín, který se používá pro označení příběhů, vytvořených výhradně sirem Arthurem Conan Doylem, a to v letech 1887 až 1927. Mezi těmito roky sepsal Doyle celkem šedesát případů, přičemž výsledné uskupení čítá čtyři příběhy o rozsahu novely a padesát šest povídek vydávaných nejprve v novinových výtiscích a následně v povídkových sbírkách.

Oficiální kánon Sherlocka Holmese:

Novely:

- Studie v šarlatové (*A Study in Scarlet* 1887)
- Podpis čtyř (*The Sign of Four*, 1890)
- Pes baskervilský (*The Hound of the Baskervilles*, 1902)
- Údolí strachu (*The Valley of Fear*, 1915)

Sbírky:

- Dobrodružství Sherlocka Holmese (*The Adventures of Sherlock Holmes*, 1892)
- Vzpomínky na Sherlocka Holmese (*The Memoirs of Sherlock Holmes*, 1894)
- Návrat Sherlocka Holmese (*The Return of Sherlock Holmes*, 1905)
- Poslední poklona Sherlocka Holmese (*His Last Bow*, 1917)
- Archiv Sherlocka Holmese (*The Case-Book of Sherlock Holmes*, 1927)

Tento seznam zde uvádím hlavně ze dvou důvodů. Prvním je, že existuje i nespočet dalších příběhů, kde vystupuje Sherlock Holmes, a některé z nich jsou dokonce napsané Arthurem Conanem Doylem, což může být matoucí pro určení, co je, a co není klasifikováno jako *kánon*.

Druhým důvodem je samozřejmě převod z jedné kultury do druhé, který do celé záležitosti může vnášet ještě více nejasností. První české překlady Sherlocka Holmese byly částečně ovlivněny světovými válkami. Poprvé se mohli čeští čtenáři setkat s povídkou *Pes Baskervillský*, publikovanou v časopise *Svět zvířat* počínaje prosincem 1902. V předvečer první světové války tak měli čeští čtenáři přístup k většině z tehdy již existujících příběhů. Vydání mělo v té době na starost nakladatelství Jos. R. Vilímka, které následovalo originály se zdržením pouhých několika let. Po válce se situace ale změnila a poslední holmesíady, sepsané a vydané ve dvacátých letech, musely na svou premiéru čekat padesát let do kompletního vydání v Mladé frontě. Sečteno a podtrženo: některé překladové edice mohou jednak obsahovat jak *nekanonické* příběhy, tak příběhy jiných autorů, a proto je důležité určit, co je skutečným podkladem pro tuto práci.¹

2.1. Návaznost na předchůdce

Irský lékař Arthur Conan Doyle pohlížel na literaturu jako na šikovný způsob, kterým by si mohl opatřit peníze. Za tímto účelem se nechal inspirovat tehdejšími velkými detektivy jako byl Dupin či Lecoq, a v roce 1887 napsal svůj první román *A Study in Scarlet*. K dnešnímu překvapení se však této prvotině, která odstartovala život literární legendy, nedostalo, jak víme, zrovna velkých ohlasů. Těch se dočkal až s vydáním druhého dílu *A Sign of Four* publikovaného o tři roky později, a to z části i z toho důvodu, že se Doyle během té doby stihl proslavit svým prvním historickým románem *Micah Clarke*. Následujícího roku pak přispěl již dalšími šesti díly, a kult Sherlocka Holmese byl na světě.²

„Přirozeně člověk se nerad hlásí k nepůvodnosti a vlivy se zdánlivě nejjednodušeji popřou pohrdáním vzory. Proto je Holmesova domýšlivost vybudována na přezíravých výrociích o těch, kdož byli před ním. Dupin byl velice podprůměrný člověk, vyjadřuje se v Studii v šarlatové, a Lecoq byl dokonce ubohoučkový packal.“³

¹ VYHLÍDKA, Petr. Holmesiana [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. (cit. 10. 1. 2017). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

² ŠKVORECKÝ, Josef. Nápadny čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9. s 50-51.

³ Tamtéž

Pokud mluvíme o *kanonických příbězích Sherlocka Holmese*, neměli bychom opomíjet skutečnost, že jejich autor sir Arthur Conan Doyle nevytvořil něco zcela jedinečného. Ať se nám to líbí nebo ne, jedná se z velké části o variaci předcházejících tvůrců a průkopníků detektivního žánru počínaje Edgarem Allanem Poem, což bychom měli mít na paměti, i při následném porovnávání s díly českými. Myslím si proto, že než se pustíme do porovnávání, je na místě zjistit, jak je tom s originalitou samotná předloha.

Podíváme-li se do historie detektivního žánru od samotných počátků, můžeme zde nalézt mnoho základních ingrediencí, které Doyle později vědomě či nevědomě použil při výstavbě svých vlastních detektivních příběhů. Nutno ale podotknout, že tu samozřejmě zůstává i nepopiratelný přínos, díky kterému nabyl Sherlock Holmes takové popularity, kterou neoplývá žádný z jeho soukmenovců. Tím se ale budu detailněji věnovat až v následujících kapitolách.

2.2. Teorie detektivní žánru/ román s tajemstvím

Oxfordský slovník definuje pojem *detektivní příběh* velmi stručně, a to jako příběh, jehož zápletky se točí okolo vyšetřování a řešení trestného činu.⁴

Jan Cigánek vidí podstatu detektivního žánru obdobně. Přidává však další důležitou esenci, kterou je *motiv tajemství*, a poukazuje na podřízenost všech literárních prostředků metodickému vyřešení výchozí epické premisy.⁵

Na základě těchto determinantů detektivního žánru logicky vznikají charakteristické rysy s omezeným počtem motivů a pravidly, která se během historického vývoje žánru sice pozměňovala ale jen nepatrně. Z těchto důvodů jsou detektivky velmi často a po právu přirovnávány ke *hře*. Vznikají schémata, které jsou velmi snadno rozpoznatelná, a proto byla mnohokrát sumarizována do pravidel připomínajících desatera. Tvůrci těchto návodů na ideální detektivku se ovšem často nechali trochu unést a jejich pravidla často obsahovala konstrukční dogmata, která měla nejčastěji takový efekt, jaký mají veškerá dogmata: velmi brzo se je někdo pokusí porušit už jen proto, aby ukázal, že to jde.

⁴ English Oxford *Living* Dictionaries. [online] (cit. 12. 1. 2017) Dostupné z: https://en.oxforddictionaries.com/definition/detective_story

⁵ CIGÁNEK, Jan. Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962, 410 s. bez ISBN.

„První autor, který se ze svých poznatků o detektivce pokusil vyvodit logické důsledky a sepsat její pravidla, byl vážený americký literární kritik Williard Huntington Wright, jenž se sám detektivní vášni oddával pod pseudonymem S.S. Van Dine. Jeho Dvacet pravidel pro psaní detektivek se objevilo v časopise American Magazine v září 1928.“⁶

Vypisovat a rozebírat *pravidla hry* však není zcela účelné, protože sám Doyle většinu z nich alespoň jednou porušil a také proto, že středem zájmu této práce není co nejdůkladnější popis detektivního žánru jako takového, ale pouze jeden konkrétní typ detektivky, a to s důrazem na aspekty, které jsou v kontextu této práce těmi nejzásadnějšími pro následné porovnávání s českými adaptacemi. Jedním z nich je i vypravěč.

2.3. Vypravěč

Jedním ze základních pilířů všech narativních textů včetně detektivek je vypravěč. Ten nám přináší informace o fikčním světě, seznamuje nás s pravidly jeho fungování, hodnotovým rozvržením a představuje jeho výslednou podobu. Vypravěč jakožto mluvčí narativního diskursu nese zároveň odpovědnost za to, aby příběh, který předkládá, byl pro čtenáře do jisté míry srozumitelný a uchopitelný.⁷

Vypravěč nestojí před narativem, ale je jeho součástí. Vypravěč může být konstruován ve výrazně personalizované podobě, někdy však bývá rozpoznáván jen jako narativní strategie.

Čtenáři je v detektivní próze zprostředkováno určité množství stop vedoucích k vyřešení případu, autor však nikdy nechce odhalit viníka před čtenářem dříve, než k rozřešení dospěje hlavní hrdina. Z toho důvodu jsou mu některá fakta zamlčována a jiná se projeví jako nepravdy, které čtenáře zmátly, aby za vyšetřujícím detektivem zaostal a na konci příběhu byl ohromen jeho odhaleními.⁸

⁶ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. *Otázky a názory*. ISBN 80-237-3548-9. s. 68.

⁷ KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. V Praze: Dauphin, 2013, 247 s. ISBN 978-80-7272-592-2.

⁸ Tamtéž

V případě Sherlocka Holmese se jedná o vypravěče ve výrazně personalizované podobě, který se aktivně účastní děje. Taktéž se jedná o *nespolehlivého vypravěče*, který je pro detektivní žánr velmi atraktivní, jelikož jedním ze základních rysů detektivního románu je již zmíněné klamání čtenáře, který se snaží rekonstruovat příběh společně s detektivem.

V Doylových románech a povídkách je k tomuto účelu využíváno především postavy Dr. Johna Watsona. Fiktivní postava vojenského doktora, který hledá spolubydlícího po návratu z Afganistánu, a který se stane velmi krátce poté, co se seznámí se Sherlockem osobně, jeho věrným přítelem.

Watson je tedy na jedné straně postavou fikčního světa, Holmesovým intelektuálně záměrně slabším spolupracovníkem a přítelem, zároveň však zastává roli pozorovatele a kronikáře, který Holmesovy případy zpětně zaznamenává, dramaturguje, a tudíž filtruje informace, které se dostanou ke čtenáři.

Vypravěč, který se zároveň chová jako přímý účastník děje se logicky velmi silně váže na hlavní dějovou linku. A chceme-li zjistit, do jaké míry je Watson originálním výtvozem, musíme se proto podívat na návaznost Doylovy tvorby na tvorbu jeho předchůdců.

2.4. Doyle vs. Poe

C. Auguste Dupin, jenž pochází z dílny Edgara Allana Poea, je ve své podstatě prvním svého druhu. Velký detektiv, který pomocí chladného logického úsudku odhaluje záhady a usvědčuje pachatele, i přes skutečnost, že není profesionálním detektivem. Tímto však podobnost s Doylovými příběhy nekončí. Právě naopak. Poea již tolik nezajímalo zločin sám a středem příběhů se tak stává hlavní postava, kterou je bezesporu i Sherlock Holmes.⁹

Pokud se podíváme na první setkání Holmese s Watsonem, můžeme dokonce zpozorovat, že nejde tak o inovátorské setkání, jako o variantu setkání Dupina s nejmenovaným vypravěčem. Ten, stejně jako Dr. Watson, hledá laciný byt, a toto pátrání je oba svede dohromady.

⁹ GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284

Hlavním rozdíl tedy tkví zřejmě v tom, že Doyle dal svému vypravěči konkrétní jméno. Funkce vypravěče zůstává zcel neměnná a fikční postava nejmenovaného vypravěče a Watsona má snad až přespříliš společného. Jedná se především o fiktivní postavu velkého detektiva, kterou Doyle změnil.

„Povšimněme si ovšem, že v tomto setkání, jakkoliv je mechanicky téměř totožné, je dán charakteristický rozdíl: „Dupin pátrá po jakémisi vzácném, velmi zajímavém spise, Sherlock Holmes se sklání nad třepotavým plaménkem Bunsenova hořáku se zkumavkou v ruce. Je to logický rozdíl půlstoletí, které značně změnilo svět: Dupin je ještě knižní učenec, Holmes už přírodovědec. Nicméně udivující postřeh a nadlidskou schopnost dedukce z maličností zdědil Holmes od Dupina téměř beze změny.“¹⁰

2.5. Styl

Sherlock Holmes se stal první populární ikonou moderní doby. Spolu s Watsonem představují světoznámé duo a jejich jména jsou tak zprofanovaná, že i tací, kteří nepřečetli za svůj život jediný příběh od Arthura Conana Doylea, vědí, o koho jde. Důvod, proč se stal právě Sherlock Holmes tak populárním, a jakým způsobem si tuto pozici udržel až do moderní éry, je nicméně velmi komplexní záležitost, která si žádá komplexní analýzu.

Celý *kánon* byl sepsán během čtyřiceti let, a proto není divu, že je to znatelné i na celkovém stylu série. Ačkoliv Doyle sledoval jistý vzorec, nevyhnul se ani několika nesrovnalostem. Důvodem může být i skutečnost, že byl, jak sám přiznával, často znuděný svojí hlavní postavou. Mohlo jít ale i o prostou nepozornost či chuť experimentovat nebo nejpravděpodobněji o směsici obojího.

¹⁰ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápadny čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9. s46-47.

První detektivní příběh *A Study in Scarlet* je koncipován jako novela, a Doyle pokračoval s tímto stylem i ve svém druhém příběhu *The Sign of Four*. Nicméně poté se rozhodl formát změnit na krátké příběhy a k novele se vrátil až v *The Hound of the Baskervilles* and *The Valley of Fear*. První polovina *The Hound of Baskervilles* je komponována jako Watsonova série zpráv, které mají Sherlocka informovat o nejnovějších událostech. Druhá část *The Valley of Fear* jsou vzpomínky, které Doylovi pomohly vytvořit atmosféru a zároveň udržet čtenářovu pozornost.¹¹

Při porovnání krátkých příběhů a novel, je v novelách začleněno mnohem víc emocí v podobě milostných zápletek, touhy po odplatě nebo strachu. Tyto novely jsou rozeznatelné od ostatních postupně gradující atmosférou a obohacenějším dějem o mnoho vedlejších postav.

Krátké příběhy jsou na rozdíl od novel založeny hlavně na dialogu, při kterém Sherlock zpovídá své klienty, rozebírá případy s Watsonem a vysvětluje myšlenkový proces, díky kterému došel k svému závěru. Tento formát neobsahuje téměř žádné vzpomínky, děj je zestručněný a počet postav zredukován.

S úpravami formátu Doyle ve své podstatě způsobil převrat ve způsobu publikování příběhů v časopisech. Místo toho, aby předvedl samostatné příběhy, vytvořil jakési Frankensteinovo monstrum, ikonu, která žije svým vlastním životem, a která spojuje na první pohled nenavazující příběhy v rozsáhlou sérii.¹²

Důležitým faktorem, který ovlivnil Doylův styl byly také finance. Skutečnost, že psal většinu svých příběhů pro peníze, částečně odráželo i jejich kvalitu. Největší rozdíl tak nalezneme mezi posledními dvěma kolekcemi příběhů. Doyle v této době začal experimentovat nejen se stylem, ale změnil i vypravěče, kde jsou dva z příběhů vyprávěny z pohledu Sherlocka Holmese. Neměnný nezůstal dokonce ani posvátný charakter hlavní postavy, a tak ve dvou posledních příbězích působí Sherlock mnohem emotivněji, než je pro něj typické.¹³

¹¹ Doyle, Steven, and David A. Crowder. *Sherlock Holmes for Dummies*. Indianapolis: Wiley Publishing, Inc., 2010. Print. s. 387. ISBN: 978-0-470-48444-9. [online] (cit. 17. 2. 2017) Dostupné z: online.slidehtml5.com/dsmg/ygcd/ygcd.pdf.

¹² Tamtéž

¹³ Tamtéž

Této emocionální abnormality se, dle mého názoru, nejlépe chopili tvůrci aktuálně populární televizní série *Sherlock* od společnosti BBC. I přes skutečnosti, že je tato série poměrně inovátorsky zpracována, můžeme doslova přihlížet, jak se od jistého dílu v hlavní postavě postupně probouzejí emoce. Poslední díl zachází ještě dál a je navržen tak, aby vysvětloval původ Sherlockovi emocionální odtažitosti.

2.6. Schéma

Pokud se ovšem nebudeme soustředit pouze na abnormality, zjistíme, že všechny příběhy obsahují určité elementy a vzorce, které celou sérii silně spojují a každý pozornější čtenář je může bez větších problémů sumarizovat do schématu.

Začátek je téměř vždy identický a mohl by se nazývat jako *seznámení s případem*. Povětšinou se jedná se o klienta nebo policejního příslušníka, který Sherlockovi představí případ, anebo si jej Sherlock obstará sám, hledáním v novinách. Tato fáze se většinou odehrává ve světoznámém pokoji – 221 B Baker Street. Před samotným představením případu je ovšem čas na Sherlockovu ukázkou schopnosti dedukce, a to nejčastěji v podobě identifikace klienta. Tímto způsobem má být klient zřejmě ujištěn, že řešení jeho problému leží ve správných rukou. Po samotném obeznámení s případem Sherlock automaticky přizve Watsona, aby se podílel na jeho nastávajícím dobrodružství.¹⁴

Samotná skutečnost, že má Watson čirou náhodou pokaždé zrovna dost času a také chuť se k řešení případu připojit, i když by mohl tušit, že bude opět za toho hloupého, už nikoho moc nepřekvapuje. Proč? Protože je to součástí schématu, součástí pravidel detektivní hry, se kterou čtenář tiše souhlasí, pokud se rozhodne tyto příběhy číst.

¹⁴ HORVÁTH, Tomáš. Tajomstvo a vražda: model a dejiny detektívneho žánru. Bratislava: Veda, 2011, s. 662. ISBN 978-80-224-1165-3

Následná část *vyšetřování* je moment, jenž obnáší nejvíc variací. Sherlock některé případy vyřeší bez opuštění pokoje v Baker Street. Jiné zahrnují cestování do rozmanitých destinací, které si žádají detektivovu pozornost. Od této chvíle čtenář spoléhá na Watsonově popisu, protože Sherlock nikdy neodhalí své závěry, dokud si není stoprocentně jistý. Doyle poskytuje čtenáři vodítka, na základě, kterých se může pokusit rozluštit případ sám, nicméně je to vždy Sherlock, kdo na konci příběhů, kdy je již viník odhalen, vysvětluje své myšlenkové pochody, které byly do té doby před čtenářem skryty.¹⁵

Tento model, který jsem částečně nastínil v kapitole věnující se funkci vypravěče, umožňuje Doylevi obohatit děj, a poskytnout čtenářům komplexnější příběhy, bez ztráty srozumitelnosti či napětí. Na druhé straně se tento vzor více či méně stále opakuje. Skrz naskrz celou sérií se tak děj stává více a více předvídatelným.

2.7. Popis

Taktéž zajímavá záležitost, kterou bychom neměli opomíjet, jsou popisy. Pro Doylevu konstrukci je velmi charakteristická výrazná vizualizace, plná detailů, z který Sherlock může, nebo nemusí, vydedukovat fakta, a díky kterým je Doylev svět velmi dobře představitelný.¹⁶

Jelikož jsou příběhy nejčastěji popisovány z pohledu Watsona, není také divu, že do svým popisů, či popisem jako takovým, vkládá jistý nádech atmosféry, která buď s právě řešeným případem schválně kontrastuje, nebo jej doplňuje a rozvíjí, a to především v novelách, o kterých již bylo řeč při jejich porovnávání s ostatními krátkými příběhy.

„Dechtová škrvna na rukáve môže byť v mechanizme narácie len detailom produkujicim vizuálnu charakteristiku, môže sa však stať aj významnou indíciou dedukcie, napríklad, zamestnania či nedávnej činnosti danej osoby.“¹⁷

¹⁵ HORVÁTH, Tomáš. Tajomstvo a vražda: model a dejiny detektívneho žánru. Bratislava: Veda, 2011, s. 662. ISBN 978-80-224-1165-3

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

2.8. Nejlidštější charakter

Jádro popularity tohoto fenoménu, se zřejmě nalézá v charakteru hlavní postavy. Nejde ale jen o rozdíl knižního učenice a přírodovědce, jak jsem již uvedl v návaznosti na detektivní předchůdce. Na rozdíl od ostatních detektivů žádný z nich doposavad nikdy neužíval morfin nebo kokain. Žádný z nich nevyužíval jako cenné informátory bezdomovce. Stačí ovšem využití těchto výstředností k tomu, abychom získali detektiva o tolik oblíbenějšího než všechny ostatní?

„Holmes je triumfem epigramu. Jeho autor psal čistým, střizlivým stylem, vtipně, nenadužíval senzačnosti ani patosu, jeho romantika je romantickým dobrodružstvím rozumu.“¹⁸

Většina literárních teoretiků a *holmesologů* se jistě shodne na tom, že Doyleův styl a úcta k rozumu má jistě nezanedbatelný vliv na popularitu Sherlocka Holmese, přesto však můžeme najít ještě mnohem pádnější důvod, který se ovšem trochu vzdaluje od literární teorie a přechází do dějin každodennosti devatenáctého století.

Sherlock Holmes vyhrával v době mezi lety 1887 a 1927, kdy jeho díla vycházela, hlavně proto, že právě on nejlépe vyjadřoval obecný pocit odcizení.¹⁹ S tímto aspektem taktéž souhlasí další český autor Pavel Grym, který si pokládá obdobnou otázku:

„Čím si tedy vlastně tento nebetyčně domýšlivý génus dedukce vysloužil takovou popularitu? Nejspíš tím, že logicky uvažujícího, ale přeci jen bezkrevného filosofa Dupina proměnil Doyle v sice výstředního a výlučného, ale přeci jen už o poznání lidštějšího hrdinu, vybaveného ctnostmi i nectnostmi.“²⁰

¹⁸ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápady čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9. s. 52.

¹⁹ Tamtéž

²⁰ GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284. s.82.

Psychologický aspekt lidštějšího hrdiny, hraje možná větší roli, než se na první pohled může zdát, a proto je myslím na místě, prozkoumat jej podrobněji.

Hlavní postava, která je nepopíratelně středem všech Doyleových příběhů slavného detektiva, může být z psychologického hlediska jakousi projekcí snů a tužeb o životě, které pravděpodobně měli statisíce zcela obyčejných lidí během průmyslové revoluce. Lidí odříznutých od všech možných radostí života prostě obecnými podmínkami, a to jak v době, kdy díla vycházela, tak v následujících letech až do naší současnosti.²¹

Jedinečná kombinace charakteru, který stojí pevně nohama na zemi v podobě chladně uvažujícího přírodovědce a zároveň nedokonalého podivína. Člověka, který například nemá zdání o tom, že Země obíhá kolem Slunce. Člověka, který se uchyluje k užívání kokainu jako jisté substituci stavu, který mu dokáže navodit pouze a jedině řešení velmi zajímavého případu. Tento vypočítavý či snad náhodný mix schopností, kterými Doyle svého hlavnímu protagonistu obdaroval, z něj tak či onak činí dokonalé útočiště pro stejně obyčejné, nedokonalé čtenáře.

„Podívejme se z okna. Existoval někdy pochmurnější, nevlídnější neužitečnější svět? Pohleďte, jak žlutá mlha válí po ulicích a zalévá šedivě hnědé domy. Co může být beznadějněji prozaičtějšího a materialističtějšího? Jaký má smysl mít schopnosti, doktore, když člověk nemá, na čem by je uplatnil? A proto užívám kokain.“²²

Jinými slovy Sherlock Holmes vidí svět jako místo, kde není prostor pro využití všech lidských schopností a fantazie, a právě proto řeší případy nebo užívá kokain. Čtenářům, kteří však nemají zrovna po ruce kokain nebo detektivní případ, mohou postačit příběhy Sherlocka Holmese, který je díky těmto zvoleným vlastnostem nejlidštějším a nejrealnějším detektivem, v kterém mohou čtenáři spatřit mimo jiné i sami sebe, svůj názor na svět.²³

²¹ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápad čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9.

²² DOYLE, Arthur Conan. Studie v šarlatové; Podpis čtyř. Překlad Jan Zábřana a Vladimír Henzl. Vyd. tohoto souboru 1. Brno: Jota, 1997. 213 s. Příběhy; sv. 16. ISBN 80-7217-020-1. s. 41.

²³ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápad čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9.

Nic to ale nemění na skutečnosti, že kdybychom Doylova *kanonického* Sherlocka Holmese shrnuli jako variaci dosavadních detektivních příběhů, tak si myslím, že bychom nebyli daleko od skutečnosti. Není moc originální námětem, způsobem vyprávění ani funkcemi a charakteristikami hlavních postav. Na Doylovu obranu ale mohu podotknout, že pokud se podíváme opravdu detailně na jakýkoliv kus umění nebo na jakýkoliv technický vynález, záhy zjistíme, že originalita je ve velké míře pouhá iluze. Jedná se z pravidla o proces připomínající evoluci. A jak z evoluce víme i nepatrná, náhodná mutace může rozhodnout o úspěšnosti potažmo přežití celého druhu.

2.9. Vliv médií

Když si položíme otázky jako například: Jak to, že Sherlock Holmes tolik vyčnívá mezi ostatními detektivy? Nebo jak je možné, aby to málo, co Doyle přidává navíc, popřípadě to, co jen přejímá od svých detektivních předchůdců, a co utváří onen zmíněný psychologický aspekt, stačilo k tomu, aby nabyl takové popularity? V hledání správné odpovědi můžeme narazit na myšlenku, že se tomu tak prostě je. Pokud bychom však chtěli tuto hypotézu zpochybnit, a najít jinou možnost, nejméně jedna se skutečně nabízí.

Jedno z možných vysvětlení, pokud pojmeme podezření, že jen lidštější charakter hlavní postavy nestačí, se může překvapivě nalézat v době vzniku této příběhové série. Sherlock byl totiž jednou z prvních literárních postav, která se stala velmi rychle všudypřítomnou, a to pomocí masových médií.

Vliv médií na popularitu Sherlocka můžeme nalézt už v Doylově spolupráci s časopisem *The Strand Magazine*. Když Doyle začal psát své příběhy, ústředním médiem byly časopisy. Jakmile začal Doyle spolupracovat s *The Strand*, stala se jeho díla extrémně populární. Každý měsíc tak mohli čtenáři číst o svém idolu a jeho dobrodružstvích, a díky Doylovu inovativnímu stylu, který odstranil nutnost čtení předchozích příběhů k jejich porozumění. Od samotného vzniku se Sherlock Holmes objevil ve všech dostupných mediálních formách. Začalo to zmíněným časopisem a knihami a pokračovalo filmem, přičemž historie filmových adaptací Sherlocka Holmese je bez nadsázky historií filmu vůbec.²⁴

²⁴ STASHOWER, Daniel. Teller of tales: a life of Sir Arthur Conan Doyle [online]. London: Allen Lane The Penguin Press, 2000 [cit. 2017-03-23]. ISBN 0805066845.

Technický vývoj filmu by se mohl studovat na adaptacích Sherlocka Holmese, protože začaly jako němé filmy, přes ozvučené, barevné, až k využití aktuálních a nejmodernějších technologií, jak je tomu v televizní adaptaci BBC, která v lednu 2017 odvysílala již čtvrtou řadu velmi úspěšného seriálu *Sherlock*, o kterém již byla řeč. Ze všech těchto důvodů není ani moc překvapivé, že i na internetu nalezneme naprosto neuvěřitelné množství informací, spojených s tímto fenoménem.

Příběhy, které mají ve svém středu tak komplexní hlavní postavu, která ve čtenářích prokazatelně vyvolává silnou empatii, představuje velmi jednoduchý materiál k adaptaci. Sherlock Holmes je tak snadno rozpoznatelný díky své jedinečné povaze a neuvěřitelné schopnosti pozorování s následnou dedukcí, až je zkrátka stvořený pro nekonečný počet zápletek.

Ve výsledku, dle mého názoru, tolik nesejde na skutečnosti, že se jedná o detektivní žánr nebo na médiích, nebo na čemkoliv jiném. Jedná se především o hlavní postavu, která je paradoxně tak neměnná, až tvoří jednoho z neadaptabilnějších a nejpopulárnějších hrdinů všech dob. Zároveň to vysvětluje i způsob, jakým přetrval tento fenomén populárním do moderní éry. Není to kvůli nostalgickému vzpomínání na viktoriánskou dobu, ale kvůli charakteru Sherlocka Holmese.

„Doyle v jeho (Sherlockově) postavě provedl další důležitou inovaci v technice detektivní prózy: všechnu svou spisovatelskou schopnost soustředil zcela na protagonistu: v jeho hubeném stínu ztrácí důležitost melodramatické vedlejší postavy, za vlasy přitažené zápletky za vlasy ještě přitaženější řešení. Magická impozantnost Holmese zastíňuje i všemožné prohřešky proti detektivní fair play, povážlivé trhliny v jeho logice, nesrovnalosti v chronologii jeho životních osudů, všechno.“²⁵

²⁵ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápady čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9. s. 59.

3. Sherlock Holmes z pohledu dr. Watsona

Doyle při tvorbě svého hlavního protagonisty čerpal mnohé atributy od svých detektivních předchůdců, a jejich postav jako detektiv Dupin a Lecoq, jejichž vliv jsem popisoval v kapitole zabývající se originalitou. Pro úplnost se ale nechal částečně inspirovat i reálnou postavou.

Chirurg Joseph Bell byl Doyleův učitel, který se později stal prezidentem Královské koleje, a který vynikal širokými znalostmi, mimořádnou pamětí, vnímavostí a bystrým úsudkem. Co však Doyle fascinovalo zřejmě nejvíce, byla jeho údajná záliba v odhadování původu, povahy a zálib svých studentů na základě toho, jak se chovali, co nosili a jakým dialektem hovořili. Škvorecký celkově shrnuje vznik Sherlocka Holmese na tři hlavní body: 1) Vzpomínka na Josepha Bella 2) Literární inspirace Poea a Gaboriau 3) Fantazie, kterou vlastnosti svého učitele dovedl k absurdní dokonalosti, a kterou propojil vzpomínku s literární inspirací.²⁶

Získat kompletní a bezchybný popis charakteru Sherlocka Holmese je z objektivního hlediska prakticky nemožný úkol. Kamenem úrazu se skrývá v informacích o hlavní postavě, které se k nám dostávají pouze skrz postavu doktora Watsona, který je, jak již víme, právem označován jako nespolehlivý vypravěč.

„Watsonův soupis (Holmesových znalostí) je právě tak kuriózní, jako nepřesný, a prozrazuje Watsonův jistý amatérismus: může to být ovšem i autorův úmysl. Podle potřeby projevuje totiž Holmes někdy zcela mimořádné znalosti i v jiných oborech. Že by se v nich vzdělával po nocích, potají, aby Watson nevěděl?“²⁷

Název této kapitoly: *Sherlock Holmes z pohledu dr. Watsona* jsem zvolil pro korektnost a zároveň, abych nyní mohl přistoupit ke konkrétní charakteristice bez ohledu na jejich úplnou věrohodnost. Neznamená to, že by snad ostatní postavy nebyly taktéž popisovány z pohledu dr. Watsona, ale u Sherlocka Holmese se zřejmě opravdu jedná o autorův úmysl: ponechat jej obklopeného tajemnem.

²⁶ ŠKVORECKÝ, Josef. Nápadny čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9.

²⁷ GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284. s. 74.

Pokud jde o věk, tak pro Holmese i Watsona platí, že jsou v prvních románech mnohem mladší, než mohou tehdejší a dnešní ilustrace často napovídat. Další zkreslujícím faktem kromě ilustrací může být i jejich chování, které působí dojem zralých, usedlých mužů, nikoliv dvacátníků, kterými podle prvních románů skutečně jsou. S přibývajícemi příběhy ale postupně, i když ne zcela pravidelně stárnou. Odhalovány jsou postupně i mimo-detektivní osudy hlavních postav převážně však Watsonovy.²⁸

Sherlockovými znalostmi ale i naprostými neznalostmi je Watson často udivován. Obecně se zajímá pouze o to, co se primárně vztahuje k detektivní činnosti. Dokonalá absurdita této postavy tkví nejen ve skutečnosti, že kupříkladu nemá ponětí o teorii sluneční soustavy, ale proto, že se k její znalosti pohrdavě vyjadřuje jako k naprosté zbytečnosti. Hypotézu o velmi strohém přístupu k vědě koneckonců potvrzuje i Watsonův soupis znalostí svého přítele: znalost literatury, filosofie, astronomie, politiky – žádná. Znalost botaniky, geologie, anatomie, britského zákonodárství – účelná v rámci kriminalistiky. Znalost chemie a literatury zabývající se zločinem – hluboká. Schopnosti – obstojně hraje na housle, boxuje a šermuje.²⁹

Pohrdání, ješitnost a snaha snižovat druhé je jedna z nejrozvinutějších záporných vlastností Sherlocka Holmese, a to navzdory Watsonově snaze popisovat svého přítele jako hrdinu. Je to také silný kuřák, občasný uživatel narkotik a jeho nálady mají velmi proměnlivou tendenci. Je doslova posedlý záhadami a zločiny, dokud je zdárně nevyřeší. Bez této činnosti bývá extrémně znuděný a melancholický. Takže je v podstatě buď extrémně nadšený a plný energie nebo depresivní a nic mezi tím.³⁰

Deduktivní metoda, která často bývá první asociací s postavou Sherlocka Holmese, je technicky vzato velmi prostá. Pomocí svého unikátního pozorovacího talentu jednoduše odvozuje ze zjištěných detailů logické závěry. Sherlock má taktéž většinou více než jen jednu verzi řešení, které jednu po druhém eliminuje, dokud se nedostane k té správné. Navzdory tomu, že čas od času nemá žádný skutečný důkaz pro své hypotézy, případ přesto vyřeší. Způsob, kterým tak činí je působivé donucení viníka k doznání.³¹

²⁸ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. *Otázky a názory*. ISBN 80-237-3548-9.

²⁹ Tamtéž

³⁰ Tamtéž

³¹ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách*. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284.

Schopnost, kterou Sherlock zdědil po literárních i jedné skutečné postavě, je ovšem dohnána k tak absurdní dokonalosti, že občas přináší i logické přešlapy, a tak není divu, že právě tato dokonalá deduktivní metoda bývá nejoblíbenějším terčem parodií.

Další zajímavý aspekt Sherlockova charakteru je jeho vztah k ženám, nebo přesněji řečeno, jeho absenci. Holmes o ženách podle Watsonova mínění neví zhora nic a neexistuje ani žádné vodítko, které by naznačovalo, že se o nějakou ženu zajímat kdy pokoušel, snad výjimkou těch, které vystupují v jeho příbězích jako klientky, ovšem po skončení případu, končí i jeho zájem. Je to Watson, kdo představuje roli znalce žen, jak jej Sherlock občas nazývá. Jediný intimní vztah tak defacto udržuje s Watsonem, tudíž není divu, že se tímto aspektem, nechalo mnoho kreativních fanoušků ale i vážnějších holmesologů, abych tak řekl, trochu konspiračně unést.³²

Dalším neodmyslitelnou součástí Sherlocka Holmese je jeho vzhled. Stereotypní představa velkého detektiva obnáší nejčastěji postaršího muže s loveckou čapkou, fajfkou v jedné ruce a s lupou v druhé. Tato a mnohé další představy vzhledu však vyvěrají z ilustrací časopisu *The Strand* a všech následujících. Původní Sherlock je mladý muž, který rád nosí frak a cylindr. Doylova představa neatraktivního, nepřitažlivého muže, se tak velmi rychle odklonila od svého původu.³³

Veškeré vlastnosti Sherlocka Holmese, které v úvodních románech Watson popisuje, a které jsem se pokusil výše upřesnit, už prakticky zůstávají konstantní pro všechny následné *kanonické* příběhy. Dokonce ani jeho geniální schopnosti se s přibývajícím roky nijak neotupují.

³² GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284.

³³ COX Michael: The Baker Street File. A guide to the appearance and habits of Sherlock Holmes and Dr. Watson specially prepared for the Granada Television series The adventures of Sherlock Holmes, s. I. 1997.pg. 108.

3.1. Dr. John H. Watson

Zároveň s Holmesem vytvořil Doyle i doktora Johna H. Watsona. Původ této postavy můžeme, jak bylo řečeno v části, zabývající se originalitou *kánonu*, vystopovat až k bezejmennému vypravěči z dílny A.E. Poea. Kromě skutečnosti, že se jedná o vypravěče, tkví Watsonova pravá podstata v tvoření kontrastu. Jinými slovy je defacto odsouzen k tomu, aby svou prostoduchostí, umocňoval už tak geniálního Sherlocka.³⁴

Kromě toho, co bylo o Watsonovi přímo řečeno v popisu Sherlocka Holmese o jeho věku, či kronikářské profesi, z něj také logicky vyplívá, že je až neuvěřitelně tolerantním, důvěřivým a oddaným přítelem, který strpí Sherlockovi výkyvy nálad, povyšování, aroganci, vrzání na housle i drogový koníček.

Je to ale i muž pevných zásad a bývalý vojenský doktor, který v prvním díle celé série *A Study in Scarlet* hledá spolubydlícího po svém návratu z Afghánské války, což jej poprvé přivede k Sherlockovi. Pro svého detektivního přítele však není pouhým stínem, díky kterému vypadá vyšší a chytřejší. V jistém smyslu je jeho učněm a občas i nástrojem k řešení případů.³⁵

Watson také reprezentuje spojení mezi Sherlockovou perspektivou a realitou. Watson sice bývá Sherlockem často obviňován ze zjednodušování, popularizování, či romantizování faktů, místo toho, aby vzdával větší hold logice a číslům³⁶. Jedná se ale o autorův chytrý maskovací trik a vtip pro zasvěcené, protože skutečností zůstává, že je to právě Watson, kdo příběhům dodává poutavou atmosféru. Kdybychom nazírali na děj skrz postavu Sherlocka, děj by ztratil veškerou dramaturgii.

³⁴ GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284.

³⁵ Tamtéž

³⁶ Tamtéž

3.2. Vedlejší postavy

Sherlock Holmes je série postavená na dvojici soukromého detektiva a jeho společníka doktora Watsona, avšak jsou zde zahrnuty i další postavy včetně klientů, kriminálních a policistů, kteří se objevují v příbězích. Doyle tak do svého fikčního světa zahrnul pestrý výběr z Londýnského obyvatelstva, z doby ke konci devatenáctého století, kteří tak dotvářejí jeho mistrovské dílo, ale kteří jsou z pohledu této bakalářské práce víceméně irelevantní. Jsou zde ovšem kromě hlavních postav i velmi důležité vedlejší postavy, které čas od času hrají klíčovou roli v příbězích.

Jednou z klíčových postav, která se objevuje i v českých adaptacích, je i Sherlockův starší bratr **Mycroft Holmes**. Ačkoliv se v samotných *kanonických* příbězích objevuje pouze zřídkakdy, představuje detektivova jediného žijícího příbuzného.

Mycroft Holmes oficiálně pracuje ve službách britské vlády. Sherlock o něm však nemluví jako o podřízeném britské vládě, nýbrž ve smyslu, že on je britskou vládou. Taktéž je o něm známé, že je členem soukromého gentlemanského klubu Diogenes, který je nejčastěji popisován jako tiché posvátné místo pro mocné a nekomunikativní muže jako je i on sám.³⁷

Přesto, že se jedná o Sherlockova jediného bratra, tak se k sobě jako bratři vůbec nechovají. Zajímavé na něm je i to, že jej Sherlock uznává jako jediného chytřejšího člověka, než je on sám. Nicméně o něm i tvrdí, že nemá žádné ambice ani energii. Mycroft je tedy jistým opakem Sherlocka, a to i po fyzické stránce, které jistě nepřidává ani fakt, že se v podstatě pohybuje pouze mezi zaměstnáním, zmíněným klubem a svým bytem.³⁸

První případ, do kterého Mycroft svého mladšího bratra zasvěcuje, je nezávažná záhada jeho souseda, se kterou Sherlock nemá prakticky žádné problémy. Hned v druhém případě se však jedná o ohrožení samotného státu, čímž je inspirován i jeden z českých pastiší od Petra Macka. Další příběhy, v nichž Mycroft Holmes vystupuje jsou: Řecký tlumočník, Bruce-Partingtonovy dokumenty a Prázdný dům.³⁹

³⁷ VYHLÍDKA, Petr. Holmesiana [online]. (cit. 21. 1. 2017). V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

³⁸ Tamtéž

³⁹ Tamtéž

Napoleon zločinů, génius, iniciátor téměř veškerého zla v Londýně, nehybný pavouk uprostřed sítě zločinů. Takto je nejčastěji popisován Sherlockův úhlavní nepřítel, profesor **James Moriarty**.

Doyle představil Sherlockova úhlavního nepřítele jako kriminálního génia, jehož aktivity Sherlock sledoval již dlouhou dobu, i když o něm do té doby nepadla jediná zmínka. Moriarty je zmiňován v sedmi příbězích, ale přímo se jej dotýkají pouze dva, Údolí strachu a Poslední případ. V ostatních pěti příbězích je už génius zločinu minulostí, případně etalonem, podle nějž Holmes porovnává ostatní.⁴⁰

Moriarty se stal ikonickou postavou, zpodobněním zločinu samotného, i přes skutečnost, že by stvořen pouze pro jediný účel, zbavit se Sherlocka Holmese. Po jejich finálním střetu jsou tak oba dva považováni za mrtvé, což jak víme, netrvalo příliš dlouho. Po Sherlockově návratu je Moriartyho síť, kterou tvořily boxeři, kapsáři, vyděrači a podobní, stále v plné síle, i když její vůdce, na rozdíl od Sherlocka, zůstal mrtvý. Tím ale Moriarty zcela nekončí a zmínky o něm vyvolávají pocit, jako by stále v nějaké formě existoval.⁴¹

Často se říká, že hlavní postava a její úhlavní nepřítel jsou svými protiklady. V tomto případě se ale opak jeví více pravdivějším. Oba dva mají dobré vzdělání a neuvěřitelné mentální schopnosti. Jediným rozdílem se zdá být Moriartyho naprostá absence jakéhokoliv morálního citění.

Navzdory skutečnosti, že se v příbězích objevuje více žen, a některé dokonce jako klientky Sherlocka Holmese, všechny z nich hrají velmi pasivní roli, kromě jediné. Doyle vytvořil svět, kterému dominují mužské postavy, nicméně je zde jedna žena, která dokonce převyšuje mnoho mužů.

⁴⁰ VYHLÍDKA, Petr. Holmesiana [online]. (cit. 21. 1. 2017). V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

⁴¹ Tamtéž

Irena Adlerová je chytrá, nepředvídatelná a nápaditá žena, která se dokáže vyrovnat Sherlocku Holmesi. Objevuje se pouze v jediném příběhu *Skandál v Čechách*, a její jedinečnost tkví v tom, že je první ženou, která kdy přechytračila velkého detektiva. Nejenže je velmi půvabná a zpívá na koncertech, ale využívá převleků stejně tak jako Sherlock. Je vždy o krok před ním a je to ona, kdo se stane vítězem na konci příběhu. Nutno ale podotknout, že v tomto příběhu, je zločincem v podstatě sám Sherlock, i když se jedná o zločin z dobrého důvodu.⁴²

„Ale přece jen si neodpustím drobnou úvahu. Holmes svůj případ v podstatě vyřešil. Nebylo to naposled, kdy se situace nevyvíjela podle jeho představ, ostatně pokud byla jeho ješitnost alespoň částečně saturována (a to v tomto případě byla), obětoval svou domyšlivost výsledku, protože o ten mu vždy šlo v první řadě. Vypadá to, že to nebyl jen bystrý mozek slečny Adlerové, co přinutilo Holmese nazývat svou důstojnou protivnici s nostalgickým povzdechem ženou všech žen.“⁴³

4. Adaptace/pastiše

Oxfordský slovník definuje pojem „*pastiche*“ jako umělecké dílo se stylem, který napodobuje dílo jiné.⁴⁴

„Pastiš (z it. *pasticcio*, „*paštika*“) je imitace stylu určitého autora nebo určitého textu, která se chce imitovanému originálu co nejvíce přiblížit. Ideální cíl je vlastně splynutí s ním, záměnnost hypotextu a hypertextu a jejich autorů. Jde zvláště o autory, kteří píšou další díly známých děl jiných autorů. Pastiš je druh hypertextu, kde chybí (oproti parodii a travestii) ironický záměr distancovat se od hypotextu i pejorativní vztah k němu.“⁴⁵

Jako ukázkovým příkladem pastíše bývá nejčastěji představována právě postava Sherlocka Holmese. Veškerý pastiš je v tomto případě tvořen prostým zkopírováním postavy se všemi jejími atributy a její následná aplikace do nového vyprávění.

⁴² VYHLÍDKA, Petr. *Holmesiana* [online]. (cit. 21. 1. 2017). V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

⁴³ Tamtéž s. 33.

⁴⁴ English Oxford *Living Dictionaries*. [online] (cit. 4. 3. 2017) Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/pastiche>

⁴⁵ ŠIDÁK, Pavel: *Literární žánry: Skripta Literární akademie, Soukromé vysoké školy Josefa Škvoreckého*. - Praha: Literární akademie, 2013. - 204 s., ISBN 978-80-86877-64-8. s27.

Téměř okamžitá popularita této postavy si od samotného vzniku vyžádala nejen mnohá pokračování od samotného autora (včetně literárního zmrtvýchvstání Sherlocka po jeho utonutí, za které mohlo podle všech informací autorovo znužení), ale i nespočet knižních, komiksových, divadelních, filmových, seriálových adaptací/pastiší, a to nejen anglického původu, ale i zahraniční produkce. Konečně ani v dnešní době nic nenasvědčuje tomu, že by tento fenomén měl mít nějaké datum spotřeby nebo hranici, za kterou by se nemohl dále vyvíjet.

Když se na výše uvedené informace podíváme z jiné perspektivy, dojde nám také jedna zajímavá skutečnost a to, že se tato literární postava dokázala vymanit ze své literární smrti i ze smrti svého stvořitele. Z původně literární podoby se transformovala do mnoha jiných uměleckých platforem a vymanila se i z místa činu, kterým byla viktoriánská Anglie.

5. Sherlock Holmes a Čechy

Nyní, než se budu zabývat konkrétními českými literárními adaptacemi Sherlocka Holmese, bych se ještě krátce pozastavil nad vztahem hlavní postavy k českým zemím.

„Vztah velkého detektiva k bydlišti či rodné zemi jeho obdivovatele, bývá většinou jedním z prvotních zájmů nastávajícího holmesologa. Provést takové pátrání je v dnešní době jednoduché. Za prvé se tím směrem jistě vydal někdo před vámi, a za druhé není problém na kánon, uložený nejlépe v textové podobě v počítači, spustit vyhledávání.“⁴⁶

Nejznámějším z těchto příběhů je *A Scandal in Bohemia* neboli *Skandál v Čechách*. V této povídce se jako klient Sherlocka Holmese představuje velkovévoda a dědic českých zemí Wilhelm Gottsreich Sigismond von Ormstein. Jedná se o tedy o onu jedinou povídku, ve které vystupuje Irena Adlerová, jenž má kompromitující fotografii sebe a zmíněného vévody, které zmíněnému vévodovi působí velké nesnáze, jelikož má v plánu sňatek s jinou ženou.

⁴⁶ Sherlock Holmes a Čechy. Bezejmenná stránka [online] [cit. 2017-12-03]. Dostupné z: <http://www.fext.cz/cokoliv/sh-cechy.htm>

Další zmínky o Českých zemích už jsou opravdu jen nepatrné. V povídce *A Case of Identity*, je opět malá narážka na již zmíněného vévodu a jeho dar v podobě šňupacího prášku. Následují už je maličkosti týkající se Prahy v příběhu *The Adventure of the Illustrious Client*, kde se podle všeho odehrál jistý zločin, nicméně je přesto řešen v Londýně. Poslední nepatrnou zmínku zřejmě nalezneme v příběhu *The Adventure of the Creeping Man*. Zde se taktéž hovoří o Praze, odkud pochází dodavatel a tvůrce jistého zázračného séra, čímž ovšem veškeré spojitosti s Českými zeměmi končí.⁴⁷

Pro rozbor a následnou komparaci jsem si vybral skupinu autorů, kteří jsou právem nejčastěji zmiňováni Petrem Vyhlídkou v díle *Holmesiana* a na webových stránkách, která se českými adaptacemi a pastiši zabývá, i když díla v obou případech nejsou nikterak rozebírána ani porovnávána s originály. Dostatečně však informují o tom, který z autorů se fenoménem Sherlocka Holmese skutečně inspiruje, či jestli se jedná pouze o zavádějící titul. Výslednou skupinu jsem ovšem ještě o něco zúžil, jelikož byla stále velmi početná, a proto jsem dle svého uvážení vybral takové autory, kteří buď přispěli vysokým počtem titulů, anebo je jejich dílo považováno za stěžejní.

6. Petr Macek

„Přeložit českou detektivku neznámého autora do angličtiny, je slušně řečeno poněkud smělá představa.“⁴⁸ - Rudolf Čechura

Petr Macek je současný český spisovatel, novinář a televizní scenárista. Začínal s komerční science fiction zasazenou do populárních sérií *Star Trek* a *Mark Stone*. Pro televizi Prima napsal také scénáře k několika desítkám epizod dokumentárního cyklu *Top Star Extra* o legendách české a československé kinematografie, a pro Jiřinu Bohdalovou připravoval její talk show *Zrcadlo tvého života*. Oficiálně pracuje jako šéfredaktor v deníku *Aha!* a *Blesk*. Na přelomu let 2006 a 2007 sehrál malou zápornou roli reportéra v televizním seriálu *Rodinná pouta*, respektive *Velmi křehké vztahy*. Společně s výtvarníkem Petrem Koplem je autorem komiksového časopisu *Dechberoucí Zázrak*, který vychází od prosince 2015.⁴⁹

⁴⁷ Sherlock Holmes a Čechy. Bezejmenná stránka [online] [cit. 2017-12-03]. Dostupné z: <http://www.fext.cz/cokoliv/sh-cechy.htm>

⁴⁸ Knihovnička Čtyřlístek [online]. [cit. 2017-13-03]. Dostupné z: <http://chrz.wz.cz/?stranka=2403>

⁴⁹ Filmová databáze. [online]. [cit. 2017-14-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/116792-petr-macek.html>

Jeho knihy *Golemův stín*, *Případ dobře vychlazené pomsty* a *Hitlerův posel* smrti jsou původním příspěvkem do edice překladových pastišů o Sherlocku Holmesovi. Všechny dosavadní romány s postavou slavného detektiva přijalo londýnské vydavatelství *MX Publishing* a vydalo jejich anglický překlad v celosvětové distribuci.⁵⁰

Knihy Petra Macka o Sherlocku Holmesovi tak v současnosti vycházejí i v anglicky mluvících zemích, což znamená, že se tento původně anglický fenomén nejprve začlenil do české literární kultury a nyní se opět vrací do svého původního prostředí. Angličtí čtenáři tak nyní mohou posoudit, co na cestě z Anglie do Čech a zpět získal a ztratil. Bohužel však musím přiznat, že jsem se přes veškerou snahu anglických ohlasů nedohledal, což ale také může značit, že se tím anglické publikum (i samotné nakladatelství *MX*) prozatím nezabývalo.

6.1. Golemův stín (2005)

Děj první knihy Petra Macka je ve své podstatě retrospektivním vyprávěním doktora Watsona coby vypravěče. Ten zatajuje čtenáři informace tím způsobem, že jednoduše neví vše, co si Sherlock myslí a neříká, což je klíčové pro rozřešení případu a typické pro *kanonické* příběhy. Je také velmi obdobně nedůvtipný a tvoří kontrast s vysokým intelektem Sherlocka.

Watson se údajně vrací k doposud utajenému případu a tímto způsobem se autor šikovně vyhnul jakémukoliv narušení informací, které o Sherlockovi z *kanonických* příběhů máme. Paradoxně ale na konci knihy zjistíme, že se za oním zatajením skrývá silný odklon od charakteristiky hlavní postavy. Dozvídáme se totiž, že vraždu nevinné dívky má na svědomí sám Sherlock.

O samotném aktu vraždy nemá velký detektiv žádné ponětí, protože jej vykonal pod vlivem kokainu, a nic si nepamatuje. Přesto se ale jedná o narušení jinak velmi morální postavy. Užívání kokainu je pro jeho charakter typický, v tomto případě ale český autor tento atribut zveličil, a přidal mu mnohem větší váhu, než je v Doylových příbězích běžné. Název díla *Golemův stín*, by se tak mohl pro lepší pochopení přejmenovat na *Sherlockův stín*, jelikož zmínka o Golemovi je pojata jako svědectví vraždy, kterou spáchal sám velký detektiv na židovském hřbitově v Praze.

⁵⁰ Filmová databáze. [online]. [cit. 2017-14-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/116792-petr-macek.html>

Schéma, které Doyle využívá prakticky pro všechny své příběhy, je nicméně v první části knihy Petra Macka téměř ukázkové. Případ, který se zpočátku tváří jako pouhé hledání ztraceného snoubence, je představen klientkou, která detektiva navštíví v domě s číslem 221B Baker Street. Svým příchodem také zastaví Sherlockovu rozmrzelost a touhu po kokainu, která je mu vlastní, i když už zpočátku příběhu je znát, že je na užívání kokainu svedena mnohem větší pozornost.

„Trvalo mi to několik týdnů, ale nakonec se mi podařilo Holmesa vrátit zpátky do reality. Prudké výkyvy nálad a abstinenční záchvaty, kdy propadal panice a nevěděl o světě, jej ovšem prováděly po celou dobu od chvíle, kdy jsem mu zastavil přísun opiátu.“⁵¹

Dle schématu následuje část ujištění klienta, aby věděl, že se ocitá v dobrých rukou. Dedukcí tak Sherlock odryje totožnost klientky i důvod její návštěvy. Poté následuje samotné vyšetřování, během kterého se mimochodem dozvídáme, že Sherlock hraje na housle, když přemýšlí, kouří dýmku, používá převleky, zabývá se chemií, a sem tam si neodpustí ironickou poznámku na účet policie. Po stránce činností hlavní postavy se jedná o velmi precizně zkopírovaný formát neboli ukázkový pastiš.

Celý příběh provázejí poznámky pod čarou, které odkazují na *kanonické* povídky jako například *Podpis čtyř*, *Spolek ryšavců*, nebo osvětluje některé informace ze života hlavních postav, či představuje historické potažmo literární postavy, které jsou v příběhu zmíněny.

Jednu z viditelných odlišností od originálů tvoří velmi časté změny destinace. Případ se z hledání nezvěstného snoubence postupně změní v hledání sňatkového podvodníka, který uprchl do Evropy. Děj, se proto z počátku odehrává v Londýně a jeho okolí, ale velmi záhy se přesouvá do Paříže a poté do Prahy.

⁵¹ MACEK, Petr. *Golemův stín*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2007. 181 s. Příběhy Sherlocka Holmes; 29. Příběhy; sv. 64. ISBN 978-80-7217-488-1. s.12.

Při plavbě na kontinent se slavná dvojice náhodou seznámí s aktuální obětí sňatkového podvodníka, což v té chvíli nikdo netuší, a tato žena je poté pozve v Paříži na večeři, kde se další náhodou setkají s hledaným mužem. Tento zvláštní sled šťastných událostí, který hraje řešení příběhu do karet, poněkud připomíná náhlé a nečekané vyřešení složité situace alias *Deus ex machina*. Z této skutečnosti lze, dle mého názoru tvrdit, že autor potažmo jeho hlavní hrdina, nemá celou situaci tolik pod kontrolou, jak tomu je v *kanonických* příbězích.

„Tentokrát nám štěstěna rozdala velmi příznivé karty, příteli,“ prohodil ke mně koutkem úst. Poznal jsem, že není ale vůbec překvapen.

„Jak jste to dokázal?“ polkl jsem. Zařídil jste to vy?“

„Ne, Watsone, tohle zrežíroval sám život.“⁵²

Od změny destinace z Anglie na Francii a Rakousko-Uhersko se mění i další atribut, který je pro pastiše Petra Macka možná tím nejvýraznějším. Příběh začne přidávat na akčních scénách. Od náhodného setkání sňatkového podvodníka, tak můžeme sledovat divokou honičku v ulicích Paříže. Pokud vezmeme v potaz, že se technicky vzato jedná o poslední případ, než se Sherlock odebrá do ústraní, jsou tyto akční scény poněkud bizarní na představu, jelikož hlavní postavě již táhne na šedesátku.

Pár dní po příjezdu do Prahy, kam sledují sňatkového podvodníka, se v místních novinách dočítají o „golemově vraždě“, jenž se udála té noci, kdy Sherlock v převleku zmizel sbírat informace k případu. Od této chvíle tak mají případy dva ale jen dočasně. Další zvláštní náhodou vyšetřování Sherlockovi vraždy nevede, jak by se mohlo očekávat, rovnou k detektivovi, ale k drogovému podsvětí Prahy, kde hraje velkou roli onen sňatkový podvodník.

„A jako by nám sám nejvyšší četl myšlenky, zastavil v tu chvíli vedle nás prázdný kočár.“⁵³

V případě tohoto kočáru se jedná současně o další ze zvláštních náhod, která napomáhá řešení případu ale současně i o další akční scénu, jelikož tato jízda kočárem je sabotována, a ohrozí na životě obě hlavní postavy, za účelem zastavit jejich vyšetřování.

⁵² MACEK, Petr. *Golemův stín*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2007. 181 s. Příběhy Sherlocka Holmese; 29. Příběhy; sv. 64. ISBN 978-80-7217-488-1. s. 65.

⁵³ Tamtéž s 133.

Hlavní akcí je však celé finále případu, které zabírá bezmála jednu pětinu knihy. Sherlock, Watson, český inspektor a žena, kterou potkali na lodi cestou do Francie, se připravují na vpád do sídla drogové mafie. Tato příprava však nepřipomíná žádné Doylovo schéma nýbrž agenta 007.

Český inspektor je zavede do tajného sklepení, kde pracuje vědec jménem Kvasnička, který skupinu vybaví svými technickými vynálezy jako deštníkem se skrytou čepelí nebo kapesníkem s kouřovou a pepřovou kapslí.

Sám autor tuto spojitost s tajným agentem 007 vůbec nezatajuje a pod čarou náš ujišťuje, že jméno Kvasnička má přímo odkazovat na postavu Q z klasických bondovek. Následuje samotná akce, která kromě jiného obsahuje také souboj meči v plamenech rozpadající se budovy plné kokainu.

Po vítězství detektivů nad pražským drogovým podsvětím, schází už pouze zjistit, kdo to vlastně zabil onu dívku na židovském hřbitově. Z pohodlí svého pokoje tak Watson nikoliv Sherlock spojí poslední fakta dohromady, a pachatel je na světě. Když je Sherlock s touto skutečností konečně konfrontován, pokusí se teatrálním způsobem o sebevraždu skokem z Karlova mostu. Watson svému příteli tento čin ale velmi rychle rozmluví a tím první pastiš od Petra Macka končí.

6.2. Případ dobře vychlazené pomsty (2010)

V druhém díle Petra Macka se dostáváme v čase ještě dále a to doby, kdy se Sherlock již aktivně nepodílel na veřejném životě. V tomto případě je tedy hlavním hrdinům již přes šedesát let. Schéma, které jsem popisoval v minulém díle, a které navazuje na Doylovi *kanonické* příběhy, je z tohoto důvodu značně obměněno. Stejně zůstává pouze to, že jako v prvním díle se vyprávění příběhu ujímá Watson.

Začátek příběhu se neodehrává v Baker Street ani s případem nedorazí nějaký klient, protože se jedná o velmi osobní záležitost. Někdo se Sherlocka pokusí zabít otráveným tabákem na jeho venkovské farmě v Sussexu, kde se věnuje včelařství, jak *kánon* káže. Sherlock proto kontaktuje Watsona a příběh začíná aktem, jenž sice není typický pro uvedení případu, přesto se podobná situace již odehrála a to: fingovaná smrt velkého detektiva.

Důvodem, který autora přivedl na tuto myšlenku je, dle mého názoru, touha použít znovu Doylovo znovuzrození hrdiny, ke kterému byl donucen fanoušky a dalším peněžním obnosem, a který by tak mohl být pro holmesovské fanoušky ocenitelnou paralelou. Tímto znovuzrozením ale podobnosti nekončí.

Do příběhu se zapojuje další stěžejní postava Doylových příběhů, Mycroft Holmes. Ten chce okamžitě využít Sherlockova fingoaného úmrtí, které má prvotně za cíl odhalit, kdo Sherlocku usiluje o život i pro své vlastní, vládní účely, které s tímto pokusem o vraždu pravděpodobně souvisí. Podstatnější ovšem z pohledu této práce je, že je vyobrazen se všemi originálními charakteristikami.

Další ozvěnou Doylových příběhů, i když značně aktualizovanou a hybridní, je postava úhlavního nepřítele potažmo nepřítelkyně. Ta je ve své podstatě kombinací dvou postav dohromady, a to profesora Moriartyho a Irenou Adlerovou.

Z počátku je čtenáři představena jako velmi půvabná a zároveň inteligentní žena, která jak se později dozvídáme, se stejně jako Irena Adlerová pohybuje na špatné straně zákona. I když velkého detektiva obdobně intelektuálně nepřekoná, alespoň mu dokáže poměrně dlouho a chytrě unikat. Místo kompromitujících fotografií, které v rukou Adlerové působí nesnáze jistému knížeti v *Případu v Čechách*, má Alice strategické plány a tajné návrhy nových zbraní, které by mohli v tomto případě ohrozit císaře Viléma, a rozpoutat první světovou válku o pár roků dříve. Nasnadě už zbývá jen, aby se do ní Sherlock zamiloval. A to se skutečně stane, ovšem později se dozvídáme, že se jedná jen o šikovnou lest, kterou detektiv předstírá, aby vůči ní působil bezbranně. Autor si tímto způsobem velmi důvtipně hraje se znalým čtenářem *kánonu*, který ví, že Adlerová byla jedinou ženou, o kterou kdy Sherlock jevil zájem, a vytváří tak poutavou atmosféru, vybudovanou na očekávání znalých čtenářů původního Sherlocka Holmese.

Návaznost na profesora Moriartyho je středem celého případu. Alice se totiž ukáže být jeho utajenou dcerou. *Dobře vychlazenou pomstou*, je v tomto případě míněna snaha zabít Sherlocka, protože připravil Alici o otce.

V druhém díle Macek opouští Anglii ještě rychleji a přemísťuje děj do Itálie, i když jen dočasně, a děj se poté vrací opět do Anglie a Irska. V tomto případě je tedy cestování poněkud konzervativnější než v díle předchozím.

Z dějové konstrukce je zřejmě jedním z nejdůležitějších poznatků ten, že se objektivně jedná o mnohem propracovanější a uvěřitelnější díl, než je ten předchozí. Fráze jako: „*Bůh se na mě usmál.*“⁵⁴ Náhody připomínající *deus ex machina* doprovázející celý první díl, se vyskytují v druhém díle pouze jednou.

Druhým poznatkem je, že obdobně jako v první díle, je finále podobné *bondovce*. V tomto případě je ovšem ještě bizarnější. Detektivní dvojici je, jak již byl řečeno, přes šedesát let, ale přesto nemají problém se šplháním po laně přes zdi hradu. Sherlock je navíc podroben výslechu a bití, ruské ruletě, boxerskému zápasu, přestřelce nebo spíš bitvě, kde nechybí granáty, odstřelovací pušky, tank, a finální honička letadla s autem.

6.3. Hitlerův posel smrti (2015)

Nyní když mluvíme o třetím dílu, taktéž vydávaném jak v češtině, tak v angličtině, můžeme usuzovat, že se této sérii Mackových *pastiší* muselo nevyhnutelně dostat jistých pozitivních ohlasů. Kromě toho druhý díl aktuálně vychází i jako audiokniha.

Název knihy *Hitlerův posel smrti* přímo odkazuje k atmosféře druhé světové války. Logicky tak můžeme vyvodit, že se s třetím dílem posouváme časově ještě dál než s těmi dosavadními. Holmesovi s Watsonem je v příběhu již kolem osmdesáti let. Takto vysoký věk známé dvojice vyšetřovatelů je poměrně neobvyklý, a to i v porovnání s ostatními světovými adaptacemi a pastiši v literatuře, či filmu. Výjimky ale přece jen nalezneme. Aktuální příklad může být kniha *Mr. Holmes* od Mitche Cullina, která byla v roce 2015 i zfilmována, a která se odehrává v roce 1947.

První věc, která čtenáře předchozích dvou dílu bude zřejmě zajímat je, jestli bude děj znovu tak akční, jako doposud. A překvapivě se opět setkáváme s velmi akčním dějem, plným vyostřených životu nebezpečných situací, a to od divokých automobilových honiček a přestřelek, až k letu na legendární vzducholodi.

⁵⁴ PETERSON, Mackenzie. *Případ dobře vychlazené pomsty*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2010. 204 s. Sherlock Holmes. ISBN 978-80-7217-732-5. s. 162.

Co bych však připsal autorovi k dobru je, že najdeme v příběhu jakousi „náhradu“ za fyzicky již adekvátně méně zdatného detektiva v podobě mladého agenta Jamese, který napomáhá vyšetřování případu, a jehož krycí jméno *James* opět schválně připomíná známého agenta 007.

„Přesně v té výšce sportovní auto zastavilo. Bouchla dvířka a do mého zorného úhlu vstoupily nohy v drahých pánských lakovaných polobotkách s perforovanou špičkou.

„Jste v pořádku?“ sklonil se ke mně ten muž.

„Definujte v pořádku“ zachroptěl jsem.

„Žijete“ konstatoval suše. „To stačí“

Jeho stoický klid mi imponoval, připomínal mi Holmese zamlada.“⁵⁵

Po technické stránce třetí díl nepředvádí nic nového. Tak jako u předchozích dvou dílů je děj vyprávěn z pohledu Watsona, stylem, který je velmi věrný tomu, na který jsme u něj zvyklí. Příběh nadále provází narážky na staré případy a všeobecně známé reálie z historie hlavních postav. Jedinou malou odlišností se může jevit vyšší počet povědomých frází z *kanoniických* příběhů.

Středem třetí knihy je sebevražda velmi talentovaného mladíka, který kdysi býval chráněncem slavného detektiva, a v kterém mimo jiné rozvíjel právě svůj vlastní velký zájem pro studium a praktikování chemie, což se ukáže jako stěžejní bod příběhu. Zároveň tím autor navazuje na Doylovy příběhy, které se detektivovým zájmem o chemii a jejím využitím při řešení případů jen hemží.

Nejasný motiv zmaření mladého a nadějného života dovede čtenáře od zdánlivě nedůležitého nešťastného incidentu, ke snaze zabránit hrozícímu nebezpečí na globální úrovni v předvečer druhé světové války, podobně jak tomu bylo i v díle předešlém. Autor tak dle mého názoru úspěšně navazuje na druhý díl i tím způsobem, že se opět vyhýbá *deus ex machina*.

⁵⁵ MACEK, Petr. *Sherlock Holmes: Hitlerův posel smrti*. Praha: Naše vojsko, 2015, 205 stran. ISBN 978-80-206-1586-2. s. 71.

7. Rudolf Čechura

Tím bezesporu nejznámějším českým autorem holmesovských pastiších je Rudolf Čechura. Nestor českých holmesologů, který se v roce 1968 stal oficiálním členem The Sherlock Holmes Society of London, a který je současně i jedním ze tří zakladatelů České společnosti Sherlocka Holmese. Nejznámější fiktivní postava spojená s Rudolfem Čechurou není ovšem Sherlock Holmes ale Maxipes Fík. Zajímavost, která se váže k postavám Maxipsa Fíka a Sherlocka Holmese je, že se v jedné z povídek Maxipsa Fíka tyto postavy setkávají.⁵⁶

První detektivní román *Nikdo nemá alibi* vydal Čechura v roce 1969. Jeho hrdinou je český policista, který si v Anglii otevřel detektivní kancelář Holmes a Watson, což naznačuje, že se z pohledu této bakalářské práce jedná o zavádějící titul, jelikož postava velkého detektiva se v příběhu vůbec neobjevuje. Sbíрка *Dr. Sherlock Holmes v Čechách* už ale zavádějící není, a za tento počín Čechura v roce 1999 obdržel Cenu Jiřího Marka.⁵⁷

7.1. Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy (1993)

Hned v úvodu, který předchází deseti případům Sherlocka Holmese, přidává autor Sherlocku Holmesovi akademický titul, který podle něj získal od Coloradské státní univerzity. Konstatuje také, že se Sherlock roku 1903 usadil na venkově v Sussexu, kde se převážně věnuje chovu včel, což naznačuje, že se příběhy časově odehrávají hned po ukončení *kanonické* série Doylových příběhů.

Největší inovací, která z tohoto úvodu plyne, se ukrývá v jeho posledním odstavci, kde se Rudolf Čechura, s údajným svolením dr. Watsona, stává Holmesovým novým kronikářem, protože Watson již není fyzicky schopný tuto úlohu plnit. Není tomu ale tak, že by ze sebe Rudolf Čechura udělal literární postavu, ale tvrdí, že Sherlock a Watson jsou skuteční a stále živí a zdraví.

⁵⁶ <http://www.spisovatele.cz/rudolf-cechura>

⁵⁷ VYHLÍDKA, Petr. *Holmesiana* [online]. (cit. 21. 4. 2017). V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

Tato výměna v postu kronikáře není, jak by se mohlo na první pohled zdát, pouhou úpravou detailu z Doylova fiktivního světa, ale silným zásahem do samotné konstrukce příběhů v podobě změny vypravěče. Ten v tomto případě není nadále součástí příběhů, a stává se vševědoucím. Jedna z hlavních funkcí dr. Watsona, kterou byla dramatizace, proto nyní znatelně, avšak nutno podotknout možná úmyslně, trochu schází. Místo toho, je čtenáři představen autorův nadhled nad posledními zbytky vážnosti detektivního žánru, které do té doby v Doylových dílech přežívaly.

„*Propána, co to děláte?*“ *zeptal se hloupě inspektor.*

„*Nevidíte? Prohlížím si kola.*“

„*Ale já nechápu...*“

„*To už je váš úděl, inspektore. Zatímco Watsonův úděl je předkládat naivní hypotézy. Nuže, Watsone?*“⁵⁸

V této krátké ukázce tak můžeme vidět, že Čechura přímo v příběhu odhaluje funkce postav, a současně z ní také můžeme usuzovat, že zůstal zachován silný kontrast Watsonova intelektu s Holmesovým i poněkud méně schopná policie. V druhém případě se ale nejedná jen o méně schopnou, nýbrž zcela směšnou policii. Ta je kromě k pobavení dobrá už jen k tomu, aby se po Sherlockově povelu, vrhla za usvědčeným zločincem jako smečka psů.

Jednotlivé názvy případů: *Případ se včelami, s houbami, brouky, ptáky, pavouky* až po *Případ v Čechách* napovídají, co bude ústředním tématem povídky, s výjimkou posledního, který pouze napovídá o změně lokality, kde se bude děj odehrávat. Každý z příběhů navíc provázejí vedlejší postavy s takovými anglickými jmény, která jsou zcela úmyslně úsměvná, protože často vyzrazují zápletku v tu chvíli, kdy poprvé zazní. Celkové odlehčení příběhů je tak všudypřítomné, že smrt a vraždy už nikoho v okolí Sherlocka Holmese moc neznepokojují. V *Případu s houbami* tak kupříkladu vystupuje oběť s příjmením Mushroom (houba), který je otráven jeho sokem s příjmením Poison (jed).

⁵⁸ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011, 259 s. ISBN 978-80-204-2486-0. s 22.

Těchto deset krátkých povídek působí velmi uceleným dojmem s téměř identickým schématem, kdy jsou Sherlock s Watsonem přizváni zcela bezmocnou policií nebo klientem k řešení záhady, kterou vždy poměrně rychle a zcela bez problému vyřeší. Svou bezchybnou deduktivní metodou a hlubokými znalostmi přírodních oborů, je Čechurův Sherlock zdařilou kopií originálu, nebýt několika úmyslných úprav charakteru. Nejznatelnější změnou je, že se z vášnivého kuřáka stal vášnivý odpůrce kouření, a o jiných drogách ani nemluvě. Úplný svatoušek z něj však není. O zachování silné povýšenosti hovoří nejlépe fakt, že po sobě nechal pojmenovat náměstí.

Čechurův Sherlock Holmes je dle mého názoru pastiš, který připomíná parodii, jelikož celkové odlehčení a velmi prostá konstrukce může působit úsměvně, avšak v žádném případě jako čirý výsměch. Vzhledem k ostatním pracím autora, přichází také v úvahu, že svým odlehčujícím nadhledem se autor vědomě či nevědomě pokusil spojit detektivku s pohádku.

8. Ilja Hurník

Ilja Hurník (1922–2013) o sobě říkával, že je „skladatel, který se vetřel do literatury“. Pro úplnou přesnost se pro něj literatura stala jedním z čtyř oborů, kterým se věnoval ve větší míře, a proto můžeme o Hurníkovi přemýšlet jako o: skladateli, spisovateli, klavíristovi a pedagogovi. Že je mu souzena především skladba a psaní mu bylo prý naznačováno již v dětství. Tehdy měl představu, že krásné je to, co je hrdinné nebo smutné, takže jeho první písničky na vlastní text se jmenovaly *Květinka vadne* a *Mládí uteklo*. To mu bylo šest.⁵⁹

⁵⁹ NĚMEC, Věroslav. Ilja Hurník: Dílo slovesné. In: Hurník [online]. [cit. 2017-07-06]. Dostupné z: http://www.hurnik.cz/knihy_otec.html

Ilja Hurník již v jedenácti letech tvořil hudební skladby a některé z nich byly i oficiálně vydány. Počátek jeho umělecké dráhy je spojován s německy píšící spisovatelkou a básnířkou Marií Stonou, která mu umožnila vystupovat na jejím zámku v Třebovicích. V roce 1938 musela jeho rodina utéct před sudetským zábořem do Prahy, kde ho na umělecké školy vyučoval klavírista Vilém Kurz spolu s dcerou a Vítězslav Novák. Jako pianista vystupoval hojně v zahraničí a vynikal především interpretací Clauda Debussyho a Leoše Janáčka. Vystupoval zejména spolu s Pavlem Štěpánem, se kterým se zasloužili o renesanci čtyřruční klavírní hry. Inspiraci pro své skladby čerpal z lidové slezské intonace, antických a biblických námětů. V šedesátých letech započaly Hurníkovy popularizační a literární práce. Vychází jeho první knížka povídek *Trubači z Jericha*, v které poprvé uvádí do děje postavu Sherlocka Holmese, a kterému později věnuje celou knížku *Muzikální Sherlock*.⁶⁰

Působil také na Pražské konzervatoři a Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Velké ohlasy měl jeho osmi deskový cyklus *Umění poslouchat hudbu* a skládal také písně pro děti z nichž je neznámější *Zasadím jablůňku*. Obdržel řadu ocenění včetně titulu DrSc. honoris causa, Komenského medaile ministerstva školství, Cela Classic Českého hudebního fondu, zlatou medaili AMU a v roce 2007 obdržel Státní vyznamenání za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění.⁶¹

8.1. Muzikální Sherlock (1971)

*„Tuto knihu věnuji své ženě Janě s touhou poněkud ji odvést od příliš horečného čtení detektivních románů, jež ji tolik připravují o zdravý spánek.“*⁶²

Sbírka dvaceti sedmi krátkých povídek začíná obdobně jako u Rudolfa Čechury, a to krátkým úvodem, v kterém autor popisuje fiktivní genezi následujících příběhů. Tvrdí zde, že Doyle tyto zážitky Sherlocka s Watsonem ignoroval, protože je nepochopil, jelikož moc nerozumí hudbě.

⁶⁰ NĚMEC, Věroslav. Ilja Hurník: Dílo slovesné. In: Hurník [online]. [cit. 2017-07-06]. Dostupné z: http://www.hurnik.cz/knihy_otec.html

⁶¹ Tamtéž

⁶² HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: Československý spisovatel, 1971, 151 s. s. 3.

Po přečtení celé sbírky zjišťujeme, že je to již samotné věnování, výše citované, které *Muzikálního Sherlocka*, dle mého názoru, nejlépe charakterizuje. Jistým způsobem předznamenává celkový charakter sbírky, která nesdružuje tolik detektivních případů Sherlocka Holmese, jako úsměvných povídek z jeho života, ze kterých „ztráta zdravého spánku“ opravdu nehrozí.

Ačkoliv motiv vraždy zcela nezmizel, je použit velmi zřídka a nepřímě, čímž je myšleno, že Sherlock například řeší vraždu, která se stala před mnoha lety, a navíc je atmosféra těchto příběhů podobně odlehčena jako v díle Rudolfa Čechury. Na druhou stranu velké množství z Hurníkových příběhů žádný zločin vůbec neobsahuje, což logicky nutí k zamyšlení, zda se stále jedná o detektivní žánr. A skutečně, při bližším ohledání mají tyto povídky s detektivním žánrem společnou pouze postavu detektiva v podobě Sherlocka Holmese, bez jednoho či dokonce obou hlavních pilířů detektivky: zločinu a tajemství.

Kupříkladu v povídce *Slovičko*, Sherlock s Watsonem řeší, na jaké slovo si nemůže vzpomenout jakási malá holčička, kterou náhodou potkají, a vidí, jak je kvůli tomu smutná. Nachází se tu motiv tajemství v podobě neznámého slova, ale o zločinu nemůže být řeč. Navíc odhalení slova nemá na svědomí Sherlockova geniální dedukce ale holčička, která si na něj sama náhodou vzpomene. Pointou tohoto příběhu nakonec není odhalení onoho slova, ale konečná filologická polemika Watsona s Holmesem o proměnlivém významu slov v různých kontextech a situacích.

„Holmes byl dojat: „Jak jímavé, doktore, už v tom dítěti se ozývá touha vyslovit svůj cit.“⁶³

Povídka *Slovičko* je ukázkovým příkladem i z dalšího úhlu pohledu. Popisuje další zajímavý aspekt, který je typický pro celou sbírku a to: celkovou úpravu charakteru Sherlocka Holmese. Ten, kromě kouření fajfky ztratil i svoji povýšenost, kterou mu ze špatných vlastností zanechal Čechura. Sherlock se svým okolím v příbězích jedná velmi vstřícně a mile a projevuje něco, co je pro něj atypické, a co již několikrát bylo v této práci diskutováno: emoce.

Další znatelnou změnou v charakteristice oproti Doylově předloze, je vztah k převlekům, které jsou podle něj bezectné. Jelikož je ale velmi vstřícný a jedna dáma po něm převlek v řešení případu požaduje, převlékne se sám za sebe, aby tak vyhověl klientce i své cti zároveň a skloubil tak své nově nabitě vnitřní dilema.

⁶³ HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: Československý spisovatel, 1971, 151 s. s. 47.

Nejčastější tematikou příběhů je očekávaně hudba. Čtenář se tak dozvídá o historii hudebních nástrojů, životech známých skladatelů, poezii a hudební teorii. Může se jevit, že autor v podstatě využívá legendární postavy Sherlocka Holmese k upoutání pozornosti na hudební tematiku. Logicky tak Sherlocku přidal bohaté hudební znalosti a jeho vztah k hudbě by se dal přirovnat k milostnému. Pro demonstraci této hypotézy zde cituji následující odstavec.

„Terasa kavárničky Pompadour byla obsazena, ale Holmes pod vlahým stinným zvonem se cítil odizolován od světa a jeho duše zpívala. Zpívala sladkou melodii z Canzonetty jakéhosi zapomenutého Ettore Maria da Mancini. Jak mohla být zapomenuta tato melodie plná milosti?“⁶⁴

Z této ukázky by se také mohlo zdát, že vypravěčem příběhů je sám Sherlock Holmes, a v tomto ojedinělém případě tomu tak skutečně je. Watson jako Holmesův kronikář vypráví taktéž pouze jediný příběh. Zbylé povídky jsou ale z pohledu vševědoucího vypravěče, kterým je fiktivně sám Doyle ale, který v případech, jenž splňují pojem detektivního příběhu, zatajují informace do závěrečné demonstrace Sherlockem vydedukovaných faktů.

Na rozdíl od Čechury jsou Hurníkovy detektivní případy velmi důvtipné, pointa překvapivá a deduktivní metoda nápaditější. Čtenář je tak svědkem odhalení odloženého případu vraždy pomocí deformace notového záznamu, padělky poštovních známek pomocí rozdílné chuti čaje po jejich olíznutí, a rafinovaná krádež hudebního nástroje pomocí logické úvahy nad sledem událostí.

„Shrněme, kdo je z čeho podezřelý: Muž: zavlčení, navádění ke krádeži sladkostí, navádění k upečení stařenky. Děti: krádež sladkostí, pokus o upečení stařenky, snědení stařenky. Stařenka: vykrmování dětí za účelem upečení dětí. Je zřejmé, že poměrně nejlepší charakter je stará paní, tím spíš, že i to jediné podezření je pochybné.“⁶⁵

⁶⁴ HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: Československý spisovatel, 1971, 151 s. s. 32.

⁶⁵ Tamtéž. s. 53.

Sbírka také obsahuje zábavně didaktickou složku, nejen v podobě informací ze světa hudby ale také například rozebírá vliv některých lidových pohádek na děti, v podobě toho, co si z nich mají poučného odnést. Dle Sherlocka zmíněné pohádky neobsahují žádnou kladnou postavu, a následně pro ně raději doporučuje některé vlastní příběhy, které jsou logicky a morálně propracovanější. Ke stejné funkci zde nalézáme *Holmesův slabikář*, detektivovo dílo, který má dětem přiblížit kriminalistické metody, pomocí slovních říkanek.

Jak je z výše uvedené interpretace *Muzikálního Sherlocka* znát, Hurník v této sbírce experimentoval jak se schémata, které se občas s *kánou* shodují ale mnohem častěji jej ani zdaleka nepřipomínají, tak s délkou jednotlivých povídek i jejich pointou a žánrem. Přesto však celé dílo působí jako celek, který jak bylo zprvu řečeno, rozhodně neohrozí něčí zdraví spánek, ale pobaví, poučí a ohromí Sherlockovým důvtipem.

9. Martin Petiška

PhDr. Martin Petiška, narozený 1951 v Praze, vystupuje pod pseudonymy Eduard Martin, Eduard P. Martin a Martin P. Edwards. Jedná se o českého spisovatele, básníka, dramatika, učitele a vydavatele.

Již od dětství mohl poznávat široký okruh otcových přátel (Eduarda Petišky) jako například: Jiřího Koláře, Bohumila Hrabala, Františka Hrubína, Jaroslava Seiferta, Jana Grossmana a další. Už během studií začal Petiška psát divadelní hry *Synové a dcery*, *Černobílý večer*, a poezii *Můj Faust*. Po středoškolských studiích nastoupil na FF UK v Praze, kde studoval srovnávací literaturu a slovanské jazyky. Po dostudování se věnoval jak psaní divadelních her, scénářů, tak i psaní poezie a prózy. Řada knih z oblasti sci-fi byla zahájena svazkem povídek *Největší skandál v dějinách lidstva*. Pro rozhlas vytvořil na šest set prací různých žánrů, od reportáží až po rozhlasové hry pro děti, pro redakci Svobodné Evropy připravil na sto šedesát zamyšlení. Spolupracoval i s československou televizí a filmem.⁶⁶

⁶⁶Databáze knih [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/martin-petiska#cv>

Po revoluci se věnoval svému nakladatelství Martin, ve kterém se zaměřil především na vydávání knih v cizích jazycích. Česky vydal ve svém nakladatelství například zpracování příběhů Starého zákona, nebo paměti Viktora Fischla, sekretáře Jana Masaryka. Několik let vedl největší soukromou pražskou galerii, která představila desítky umělců. Přednášel na katedře dějin a teorie divadla a na katedře bohemistiky Univerzity Karlovy a vyučoval na Univerzitě Jana Ámose Komenského tvůrčí psaní.⁶⁷

Je také autorem více než padesáti titulů. Celkové náklady jeho knih přesáhly hranici několika set tisíc výtisků a byly přeloženy do několika jazyků. V současné se jeho tvorba orientuje na smysl lidského jednání v rámci společnosti a jeho hodnocení. Jeho práce získala také řadu cen. Obdržel medaili Marie Terezie, byl vyznamenán cenou Tomáše Bati, Paul Harris Fellow, Havran, AIEP za nejlepší detektivní povídku, medailí Franze Kafky a je také držitelem cen Společnosti Agathy Christie a České společnosti Sherlocka Holmese.⁶⁸

9.1. Nové tajné případy Sherlocka Holmese (1997)

„Ted, když Sherlock Holmes už není mezi námi, nic nebrání tomu, abych pojednal o těch jeho dobrodružstvích, která mu skromnost bránila zveřejnit.“⁶⁹

Martin Petiška nijak nezaostává v tradici zajímavých úvodů českých pastiší, které se snaží vyhnout rozporu s Doylovými originály a pokouší se do nich nenápadně vměstnat. Tvrdí proto, že tyto příběhy sepsal Watson po Sherlockově údajné smrti po pádu z Reichenbašských vodopádů. Můžeme proto určit, jak vypravěče těchto příběhů, kterým je opět klasicky dr. Watson, a přibližnou dobu, kdy se tyto příběhy v životě hlavní postav odehrávají: před *Posledním případem*, v kterém se Doyle pokusil Sherlocka zbavit.

Na rozdíl od předchozích dvou odlehčených a značně upravených nápodobách Doylova Sherlocka, se v *Nových tajných případech Sherlocka Holmese* setkáváme s klasickými detektivními příběhy, které se vyznačují vysokou mírou schematizace a prakticky nulovou experimentací mezi jednotlivými povídkami.

⁶⁷ Databáze knih [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/martin-petiska#cv>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ MARTIN, Eduard. *Nové tajné případy Sherlocka Holmese*. Praha: Pragma, 1997, 147 s. ISBN 80-7205-422-8. s.5.

Každý z šesti příběhů obsahuje krátký úvod, ve kterém dr. Watson čtenáři vysvětluje důležitost následujícího příběhů a důvod, proč byl do této doby zatajen. Poté přichází obeznámení s případem, který je často spojen s velmi vysoce postavenými osobami v podobě knížat, lordů, a nechybí ani císař František Josef I.

„Probírám-li se dosud vydanými příběhy svého přítele Sherlocka Holmese, jak jsme je prozatím zachytil, napadá mne, že by mohl snadno vzniknout dojem, jako by dobrodružství velkého detektiva byla omezena na prostředí jeho rodné Anglie a pár cest na kontinentální pevninu.“⁷⁰

V každé povídce se děj hned po seznámení s případem přesouvá z Anglie do New Yorku, Petrohradu, Vídně, Singapuru, Capri a Konga. Autor se nás sice snaží ve výše uvedené citaci zmást, a tvrdí, že jde pouze o dojem či iluzi jako by Sherlock moc neopouštěl Anglii, opak ale stále zůstává pravdou. Cestování, které je velmi typické pro celou Petiškovu sbírku, a některé další české napodobitele velkého detektiva, rozhodně není typické pro Doyleův originál.

Po změně destinace následuje samotné vyšetřování, ve kterém Watson coby vypravěč atypicky zatajuje mnohem více informací o Sherlockově postupu, než jsme u něj zvyklí a rázem se čtenář dostává k velmi nečekanému odhalení zločince, aniž by dostal prostor pro vlastní odhad, kdo by mohl být vinen, protože má extrémně omezený počet vodíků. Podobně je na tom i Sherlockova schopnost dedukce, která často zůstává bez jakýchkoliv vysvětlení, jak je tomu i v následující ukázce. Nevyplněný prostor, který tak vzniká, je využit pro delší Watsonovi popisy míst, postav a celkové situace z jeho pohledu.

„Zřejmě o nebyvalých schopnostech mého přítele měl již dostatek zpráv. A nepídil se po tom, jak Holmes získal své informace. Mne by jeho pronikavá dedukce velice zajímala, ale nechtěl jsem Holmese zdržovat.“⁷¹

Holmes, který je pověstný svojí touhou předvádět svůj intelekt, jak jen je to možné, tak nevyhnutelně získává nový atribut – skromnost. V situaci již několikrát popisované jako ujištění klienta, že se ocitá v dobrých rukou zkušeného detektiva za pomoci dedukce: kým klient je a co pravděpodobně požaduje. Sherlock ale mlčí a poté konstatuje následující:

⁷⁰ MARTIN, Eduard. *Nové tajné případy Sherlocka Holmese*. Praha: Pragma, 1997, 147 s. ISBN 80-7205-422-8. s.97.

⁷¹ Tamtéž. s.109.

„Nevzbuzujme dojem, že jsme vševědoucí, milý Watsoně,“ řekl mi tehdy Sherlock Holmes, „lidé nemají vševědoucí společníky rádi.“⁷²

Nad tímto výrokem bych si dovolil trochu polemizovat. Vševědoucí společníky možná nemáme rádi, pokud jde ale o detektiva, kterého žádáme o pomoc, jedná se o poněkud jiný případ, a myslím si, že pro celkový estetický dojem je tato obměna charakteru poněkud nežádoucí.

Po ostatních stránkách je ale Petiškův Sherlock poměrně dobře zachovalý originál. Hraje na housle, užívá kokain, kouří jednu dýmku za druhou a využívá převleků. Malé odchylky by se ale ještě mohli nalézt v absenci využívání znalostí chemie a v jednom konkrétním případě se ukáže příliš tolerantní vůči zločinu: odpustí pachateli dvojnásobný pokus o vraždu Watsona i jeho samotného.

10. Honzík, Miroslav a Ilja Kučera

Ilja Kučera byl synem příbramského básníka Františka Kučery. Po absolvování knihovnické fakulty se tak jako jeho otec rozhodl věnovat rozhlasovému vysílání, kde působil v redakcích zábavy, humoru a satiry. Do rozhlasu nastoupil v roce 1953 a působil zde až do svého odchodu do důchodu v roce 1990. Pro Československý a později Český rozhlas psal scénky, skeče, povídky a soudničky.

Jako spisovatel je Ilja Kučera autorem 4 knih: *Upadlíci*, *Ve stínu paragrafů*, *Omyl Sherlocka Holmese* a *Cesta mezi paragrafy*. Společně s Jaromírem Černíkem napsal *Pohádky pro benjamínky silničního provozu*, které si získaly oblibu v podobě tištěné, zvukové i jako předlohy televizních večerníčků. Časopisecky vycházela Kučerova autorská poetická vyprávění o dětství jeho dvou synů.⁷³

⁷² MARTIN, Eduard. *Nové tajné případy Sherlocka Holmese*. Praha: Pragma, 1997, 147 s. ISBN 80-7205-422-8 s. 102.

⁷³ Databáze knih [online]. [cit. 2017-13-06]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/ilja-kucera-ml-33589>

Miroslav Honzík narozený 1928, byl stavebním technikem, beletristou, autorem literatury faktu, a tak jako Ilja Kučera i autorem rozhlasových her. Při tvorbě publikací spolupracoval s celou řadou autorů jako například s Janem Galandauerem nebo Tomášem Řezáčem. Z jeho literární tvorby jsou kromě *Omylu Sherlocka Holmese* známé tituly: *Za Heydrichem otazník, Věci kolem nás, Povstaňte, soud přichází, 1945. Nikdy nekvetly šeríky tak krásně, 1914 / 1918 - Léta zkázy a naděje.*⁷⁴

10.1. Omyl Sherlocka Holmese

*„Nechceme detektivku nijak snižovat. Budeme ji jen pro zajímavost trochu srovnávat s každodenní praxí kriminalistické služby. Ostatně detektivka je vždycky vyhledávaná, dychtí po ní všechny generace všech profesí, včetně kriminalistů.“*⁷⁵

Kniha nesoucí název Omyl Sherlocka Holmese je z dosud představených pastiší tou, která se nejvíce vymyká, a to z toho důvodu, že se její autoři vytyčily jasný cíl, kterým je uvést čtenáře do kontrastu detektivek a reálné kriminalistiky. Veškerá konstrukce příběhu tak není v první řadě determinována samotným řešením případu ale demonstrací, že důkazy jsou důležitější než nejlogičtější úvaha. Na částečnou obranu velkého detektiva lze ale hned zprvu namítnout, že i v některých kanonických příbězích nemá Sherlock potřebné důkazy, přesto ale pachatele usvědčí jiným způsobem. Donutí pachatele k doznání.

Pět kapitol, potažmo omylů Sherlocka Holmese, jsou představeny vševědoucím vypravěčem, který je současně i jednou z hlavních postav příběhu, a který pro výše zmíněnou demonstraci nezatajuje žádné informace, jak je tomu v detektivních příbězích pravidlem. Přesto je ale výsledek vyšetřování překvapivý, jelikož Sherlock čtenáře svádí k logickým, ale současně zavádějícím závěrům, které jsou poté konfrontovány předloženými důkazy kriminologů. Dr. Watson tak neztrácí pouze vypravěčskou funkci, ale je taktéž degradován na vedlejší postavu, která se v příbězích velkého detektiva vyskytuje překvapivě málo.

⁷⁴ Databáze knih [online]. [cit. 2017-13-06]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/autori/miroslav-honzik-9310>

⁷⁵ HONZÍK, Miroslav a ILJA KUČERA. *Omyl Sherlocka Holmese*. 3. přerac. vyd., (V SNDK 1.). Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968, 226 s. Knihy odvahy a dobrodružství. s. 213

Děj celé knihy se odehrává v Československu za blíže nespecifikované doby. Místo Watsona coby hlavní postavy je volné, a tohoto postu se ujímá redaktor Viktor Musil, který je zároveň vypravěčem knihy, a jeho přítel kapitán Zdeněk Belecha.

Holmes se rozhodne tyto dva muže vyhledat s prostým odůvodněním: „*Při svých cestách Evropou navštívil jsem i vaši zemi. A jako ve všech jiných zemích zajímal jsem se samozřejmě o kriminalistiku. Pojal jsem rozhodnutí proniknouti soukromě do zdejších policejních kruhů. Protože mé jméno je dostatečně známo, obával jsem se oficiálností, které by překážely mému studiu. Náhodou se mně podařilo zjistit v kavárně Slavia, že vy, pane kolego, jste policista a váš přítel zde je redaktorem*“⁷⁶

Zdeňkovi se Holmesův nápad líbí, a proto svolí k tomu, aby Velký detektiv mohl být nápomocen při řešení případů. Ve skutečnosti se ale jedná o soutěž mezi těmito dvěma muži. Zatímco Holmes je přesvědčen, že by na případu měl pracovat pouze on sám, protože vychází z jednoduché situace: zločinec je na spáchání trestného činu rovněž sám a je tudíž spravedlivé, když se na jeho odhalení bude podílet rovněž jeden člověk. Zdeněk naproti tomu nedá dopustit na spolupráci jednotlivých kriminalistický oddělení.

Ze tří případů, které Sherlocku kapitán Belech nabízí, se mu nakonec nepodařil samostatně vyřešit ani jeden. Po přečtení celé knihy se čtenář musí nutně ptát, co to vlastně přečetl. Pokud tuto knihu porovnáme s ostatními povídkovými soubory, zjistíme, že Rudolf Čechura se od samého začátku knihy Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné povídky drží fikce, že Sherlock Holmes stále žije a daří se mu poměrně dobře. Ilja Hurník se zase snaží ukázat i jinou, dle jeho názoru, opomíjenou stránku velkého detektiva, kterou je hudební nadání. Tato kniha však obnáší politický apel, který Sherlocka používá jako nástroj – ukázkou toho, že co se jeví logické nemusí být vždy pravda. Žánr těchto povídek je z těchto důvodů na hranici detektivky, parodie a literatury faktu o kriminalistice.

⁷⁶ HONZÍK, Miroslav a Ilja KUČERA. *Omyl Sherlocka Holmese*. 3. přerac. vyd., (V SNDK 1.). Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968, 226 s. Knihy odvahy a dobrodružství.

11. Závěr – nápady čtenáře českých pastiší

Cílem této bakalářské práce bylo zamyslet se nad dosavadními českými literárními díly, které využívají postavu Sherlocka Holmese, a pokusit se zjistit, jak a čím se odlišují od britského kanonického podání, a co typicky českého autoři do holmesovské tradice přinesli.

Pro tento účel jsem se nejprve zaměřil na originální *kanon* sepsaný A.C. Doylem. Popsal jsem problematiku přesného určení děl, která do této kategorie patří, a uvedl konkrétní seznam, ze kterého tato práce vycházela a tento výběr odůvodnil.

Následně jsem se věnoval rozboru *kanonu*, ke kterému jsem se pokusil přistupovat obdobně jako k následným českým adaptacím, proto se může rozbor jevit méně systematický, avšak v rámci zadané otázky je více účelně zaměřený. Jinými slovy jsem hledal odpověď na otázku: Čím se Doyle odlišuje od svých detektivních předchůdců, a co nového do světa žánru a tajemství a zločinu přinesl nového. Tímto způsobem jsem chtěl docílit, abych Doylovo dílo dostal na obdobnou pomyslnou úroveň, na které jsem přistupoval k českým adaptacím, protože jsem se ptal na téměř identickou otázkou: Čím se odlišují od svého předchůdce, a co nového přinášejí.

Pokud se jednalo o originalitu Doylových detektivních příběhů, tak se veškerá odborná literatura shoduje v názoru, že se z větší části jedná o variaci detektivních předchůdců. Od konstruktivních prvků jako je vypravěč až po samotný děj povídek, můžeme nalézt mnoho podobností, a to zejména s tvorbou Edgara Allan Poea.

Rozdíl v popularitě mezi Sherlockem a jeho předchůdci můžeme pravděpodobně hledat v mixu několika malých ale přesto velmi podstatných detailů: 1) *Úprava formátu*, která dovozovala číst jednotlivé díly bez nutné znalosti předchozích 2) *Psychologicky propracovanější charakter hlavní postavy*, kde Sherlock oproti svým detektivním předchůdcům působí mnohem lidštěji, jelikož jsou jeho neuvěřitelné schopnosti v rovnováze s podobně neuvěřitelnými nedostatky. 3) *Ideální doba vzniku*, kdy jsou masová média značně rozšířena a vznikají i nové platformy v čele s filmem.

Po přečtení několika českých adaptací, jsem se také rozhodl připojit část, která by se detailněji zaměřila na popis a rozbor hlavních i vedlejších postav, které v *kanonických* příbězích vystupují. Rozhodl jsem se tak proto, že se postavy v českých adaptacích stávaly jednou z nejčastějších proměnných, a tudíž jsem potřeboval podklad pro porovnávání.

Pomyslnou druhou část bakalářské práce jsem začal stručným popisem jednoho z hlavních pojmů této práce, kterým jsou *pastiše*. Následuje kapitola o spojitostech Sherlocka Holmese s Českými zeměmi, která plynule přechází v krátká představení českých autorů a následné rozbory jejich děl. Od této části se povaha této bakalářské práce značně mění, protože kromě primární literatury, kterými jsou jednotlivé české adaptace, se zde téměř nevyskytují žádné citace, jelikož neexistuje prakticky žádná sekundární literatura, která by zmíněná díla hodnotila, natož porovnávala s originály. Z výše uvedených důvodů jsem se rozhodl k stručnému převyprávění jednotlivých adaptací, na kterých přímo poukazuji na jejich specifické aspekty, které dále analyzuji a sumarizuji k výsledné kompilaci, následující níže v závěru.

Zvažoval jsem, zda nepoužít i obecné naratologické studie pro detailnější analýzu českých adaptací, avšak naratologické studie jsou již obsaženy, a především aplikovány v analýzách sekundární literatury použitých v rozboru *kánonu*, z kterých jsem vycházel i při vlastním rozboru pro adaptace české. Myslím si proto, že bych docílil v podstatě stejného výsledku s rozsahem přesahujícím bakalářskou práci.

Autory: Petra Macka, Rudolfa Čechuru, Ilju Hurníka, Martina Petišku a dvojici Honzíka s Kučerou jsem si vybral částečně na základě díla *Holmesiana* od Petra Vyhlídky, kde jsou téměř veškeré české adaptace jmenovány. Podle webové stránky *České pastiše a parodie* s obdobným seznamem, a částečně podle svého uvážení na základě vlastní četby. Hlavní problém s výběrem autorů byl především v zavádějících a okrajově souvisejících titulech. Mnou vybraní autoři nejsou rozhodně všemi českými napodobiteli A.C. Doylea, ale těmi nejčastěji zmiňovanými/relevantními.

Snaha věrně napodobit, a abych tak řekl „propašovat“, své příběhy k příběhům původním, je znatelná ve všech knihách českých napodobitelů. Máme tu proto Watsona, který se v první Mackově knize vrací k doposud utajeným případům. V druhé i třetí knize se jedná o příběhy, které jsou situované do doby, kdy Sherlock zanechal detektivní činnosti, a začal se podle Doylea věnovat včelaření na venkově v Sussexu. Taktéž Čechura se odráží od okamžiku, kdy se Sherlock ubírá na venkov, a dlužno podotknout, že Čechurovy knihy vyšly o několik let dříve. Hurník ovšem zvolil zcela jinou strategii a tvrdí, že jeho příběhy byly do této doby přehlíženy kvůli tomu, že Doyle jednoduše nerozuměl hudbě. Petiškovy příběhy jsou na tom obdobně, pouze místo úhybného pojmu *přehlíženy* použil *zatajeny*.

Pokud bychom hledali sjednocující prvky, které tito autoři nezávisle na sobě obdobně přejali, zjistili bychom, že jich opravdu není mnoho. Mění se způsoby vyprávění, styl, rozsah, charakteristiky postav, popisy, schémata, dokonce i žánr. Přesto ale lze najít průsečík, který je platný pro všechny tři autory: postava geniálního detektiva používající deduktivní metodu, jeho méně inteligentní společník a do jisté míry i prvky parodie. Nemyslím si proto, že by do holmesovské tradice čeští autoři přinášeli něco typicky českého. To ale neznamená, že se od svého originálu značně neodlišují, znamená to pouze, že se odlišují každý svým unikátním způsobem.

Kdybychom zkusili hledat prvky, které alespoň jeden z uvedených autorů věrně nenapodobil, moc by toho nezbylo. Macek a Petiška kupříkladu velmi věrně napodobují schéma originálních příběhů, využívají postavu Watsona jako vypravěče, kopírují většinu charakterových vlastností hlavních i vedlejších postav, motivy, fráze, a dokonce i některé konkrétní situace jako například detektivovo „z mrtvých vstání“.

Najít tak konkrétní aspekty, které se buď ani jeden z autorů nepokusil napodobit, nebo se to ani jednomu z nich nepovedlo, není úplně jednoduché. Přesto bych ale poukázal směrem k velmi subtilnímu aspektu, kterými jsou samotné zápletky příběhů. U českých adaptací, dle mého názoru, nedosahují stejné úrovně. Nejsou tak zajímavé ani promyšlené.

Pole působnosti, které prochází nejčastějšími a mnohdy i nejméně výraznými změnami oproti originálu, se nachází v *charakteru a funkci postav*. V Mackově podání je tak Sherlockova závislost na kokainu zveličena do té míry, že pod jeho vlivem spáchá vraždu, a kromě toho také zkombinoval dvě vedlejší postavy: profesora Moriartyho a Irenou Adlerovou v jednu – novou. Čechura odebrává Watsonovi funkci vypravěče a kronikáře. Ze Sherlocka se stává odpůrce kouření a žádný kokain nebere. Hurníkův Sherlock kromě kouření fajfky ztratil i svoji povýšenost, projevuje emoce, opovrhuje převleky a má z ničeho nic velmi bohaté hudební znalosti.

Celkově vzato tak mají čeští autoři tendenci Sherlocka upravovat k obrazu svému: učí jej novým schopnostem, mění jeho charakter a v případě Honzika s Kučerou dokonce snižují detektivovu schopnost dokonalé dedukce na minimum, i když v úvodu tvrdí, že se nesnaží velkého detektiva nijak parodovat. Celkový estetický dojem ale parodicky působí, protože Sherlock není schopen vyřešit jediný zločin sám, a tak i sebemenší znalost Doylových příběhů nevyhnutelně vyvolává ve čtenáři otázku, jestli tito dva autoři ve svém úvodu neobelhali sami sebe.

Další odlišnosti jsou specifické pro každého z autorů: u Macka se v první řadě jedná o návaznost na další ikonickou postavu, kterou je James Bond a s ním neodmyslitelně spojené akční scény. Velmi výrazné jsou také zvláštní situace připomínající *Deus ex machina*, které poněkud uměle hýbou se zápletkou příběhu.

Čechurovou hlavní odlišností je zřejmě změna vypravěče na vševědoucího. Tím příběhy ztrácejí dramaturgii. Na celkovém odlehčení se podílí ale i jména vedlejších postav, která prozrazují děj, neschopná policie degradována na extrémně hloupou, a velmi prosté zápletky.

Hurníkovy příběhy jsou odlišnější, o čemž vypovídá i to, že některé z jeho povídek nejsou tak úplně detektivkami, protože občas postrádají zločin nebo tajemství, které jsou základem detektivních příběhů. Hurníkův akcent na svět hudby v podstatě trochu přehlušuje samotného Sherlocka Holmese, který je zvyklý být středem veškerého dění, a v tomto případě bych řekl, že se o své místo musí minimálně dělit.

Podobně je tomu i u Honzíka s Kučerou, protože i zde se může Sherlock jevit jako pouhý nástroj pro upoutání pozornosti k reálné/současné kriminologii. Hlavní problém je však v tom, že velký detektiv, který je jak v originále, tak ve většině ostatních adaptacích člověkem, jenž se sebevzdělává, tento Sherlock tuto schopnost zcela ztrácí. Působí proto nejen parodicky, ale jako by jej někdo vytrhl z doby viktoriánské éry a bezohledně jej vhodil do současnosti.

Oproti výše uvedeným autorům, zůstává Petiškův Sherlock poněkud ve stínu, protože není ani nástrojem pro upoutání pozornosti, ani se nedělí o místo s Jamesem Bondem. Jeho příběhy podléhají silné schematizaci, a kromě přidané skromnosti Sherlocka, který se tolik nechlubí svými geniálními myšlenkovými pochody, a který častěji cestuje, je Petiškův Sherlock nejméně experimentální nápodobou a nejméně se blíží pojmu parodie.

Přínos do holmesovské tradice tak tito autoři vnášejí každý po svém, každý zcela jiný. Dobře vymyšlená hra s očekáváním znalého čtenáře Holmesovek, které je do jisté míry předvídatelné, takového čtenáře jistě potěší a ocení ji. Stejně zajímavé je ale i to, s čím se české adaptace pokoušejí tento fenomén obohatit nebo smísit. Ukazuje se totiž, že možností je prakticky nekonečno. Můžete Sherlocka seznámit s Bondem, můžete jeho charakteru přidat další schopnosti a jiné potlačit, můžete ho poslat do pohádky s Maxipsem Fíkem. Můžete jej měnit dle obrazu svého, můžete z něj udělat nekuřáka a můžete z něj udělat ještě víc drogově závislého, než byl. Můžete jej parodovat a můžete zůstat vážní. Jediné, co zřejmě jen tak nepůjde změnit, bude oddělit jej zcela od Watsona, ať už bude mít jakoukoliv podobu, a zbavit jej schopnosti dedukce. Veškeré zbylé atributy jsou dle mého názoru pouhé proměnné.

12. Literatura

Primární

ČECHURA, Rudolf. Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy. Praha: Mladá fronta, 2011, 259 s. ISBN 978-80-204-2486-0.

DOYLE, Arthur Conan. Tříkrát Sherlock Holmes. Přeložil Zora WOLFOVÁ. V Praze: XYZ, 2012, 339 s. ISBN 978-80-7388-700-1.

DOYLE, Arthur Conan. Další případy Sherlocka Holmese. Vyd. v nakl. Československý spisovatel 1. Přeložil František GEL, přeložil Vladimír HENZL, přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 2011, 522 s. ISBN 978-80-87391-55-6.

DOYLE, Arthur Conan. Studie v šarlatové; Podpis čtyř. Překlad Jan Zábrana a Vladimír Henzl. Vyd. tohoto souboru 1. Brno: Jota, 1997. 213 s. Příběhy; sv. 16. ISBN 80-7217-020-1.

DOYLE, Arthur Conan. Tříkrát Sherlock Holmes. Přeložil Zora WOLFOVÁ. V Praze: XYZ, 2012, 339 s. ISBN 978-80-7388-700-1.

HONZÍK, Miroslav a Ilja KUČERA. Omyl Sherlocka Holmese. 3. přerac. vyd., (V SNDK 1.). Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968, 226 s. Knihy odvahy a dobrodružství

HURNÍK, Ilja. Muzikální Sherlock. Praha: Československý spisovatel, 1971, 151 s.

MACEK, Petr. Golemův stín. Vyd. 1. Brno: Jota, 2007. 181 s. Příběhy Sherlocka Holmese; 29. Příběhy; sv. 64. ISBN 978-80-7217-488-1.

MACEK, Petr. Sherlock Holmes: Hitlerův posel smrti. Praha: Naše vojsko, 2015, 205 stran. ISBN 978-80-206-1586-2.

MACEK, Petr. Případ dobře vychlazené pomsty. Vyd. 1. Brno: Jota, 2010. 204 s. Sherlock Holmes. ISBN 978-80-7217-732-5.

MARTIN, Eduard. Nové tajné případy Sherlocka Holmese. Praha: Pragma, 1997, 147 s. ISBN 80-7205-422-8

Sekundární

BARING-GOULD, William Stuart. Sherlock Holmes z Baker Street: život největšího detektiva všech dob. Vyd. 1. Brno: Jota, 2006, 357 s. Příběhy. ISBN 80-7217-449-5.

CIGÁNEK, Jan. Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962, 410 s. bez ISBN.

COX Michael: The Baker Street File. A guide to the appearance and habits of Sherlock Holmes and Dr. Watson specially prepared for the Granada Television series The adventures of Sherlock Holmes, s. l. 1997.

ČAPEK, K. Holmesiana čili o detektivkách (in Marsyas čili na okraj literatury). Československý spisovatel, Praha, 1984.

GRYM, Pavel. Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 284

HORVÁTH, Tomáš. Tajomstvo a vražda: model a dejiny detektívneho žánru. Bratislava: Veda, 2011, s. 662. ISBN 978-80-224-1165-3

HRABÁK, J. Napínavá četba pod lupou. Ze studií o paraliteratuře, Praha, 1986.

KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. Naratologie: strukturální analýza vyprávění. V Praze: Dauphin, 2013, 247 s. ISBN 978-80-7272-592-2.

STASHOWER, Daniel. Teller of tales: a life of Sir Arthur Conan Doyle [online]. London: Allen Lane The Penguin Press, 2000 [cit. 2017-03-23]. ISBN 0805066845.

SYROVÁTKA, O. Literatura na okraji. Československý spisovatel, Praha, 1990.

ŠIDÁK, Pavel: Literární žánry: Skripta Literární akademie, Soukromé vysoké školy Josefa Škvoreckého. - Praha: Literární akademie, 2013. - 204 s., ISBN 978-80-86877-64-8.

ŠKVORECKÝ, Josef. Nápady čtenáře detektivek. 2. dopl. vyd. Přeložil Jan ZÁBRANA. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 197. Otázky a názory. ISBN 80-237-3548-9.

Online prameny

Databáze knih [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z:

<http://www.spisovatele.cz/martin-petiska#cv>

Databáze knih [online]. [cit. 2017-13-06]. Dostupné z:

<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/ilja-kucera-ml-33589>

Databáze knih [online]. [cit. 2017-13-06]. Dostupné z:

<http://www.databazeknih.cz/autori/miroslav-honzik-9310>

Doyle, Steven, and David A. Crowder. Sherlock Holmes for Dummies. Indianapolis: Wiley Publishing, Inc., 2010. Print. s. 387. ISBN: 978-0-470-48444-9. [online] (cit. 17. 2. 2017)
Dostupné z: online.slidehtml5.com/dsmg/ygcd/ygcd.pdf.

English Oxford Living Dictionaries. [online] (cit. 12. 1. 2017) Dostupné z:

https://en.oxforddictionaries.com/definition/detective_story

English Oxford Living Dictionaries. [online] (cit. 4. 3. 2017) Dostupné z:

<https://en.oxforddictionaries.com/definition/pastiche>

Filmová databáze. [online]. [cit. 2017-14-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/116792-petr-macek.html>

Knihovnička Čtyřlístek [online]. [cit. 2017-13-03]. Dostupné z:

<http://chrz.wz.cz/?stranka=2403>

NĚMEC, Věroslav. Ilja Hurník: Dílo slovesné. In: Hurník [online]. [cit. 2017-07-06].

Dostupné z: http://www.hurnik.cz/knihy_otec.html

Osobnosti [online]. [cit. 2017-14-03]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/rudolf-cechura>

Sherlock Holmes a Čechy. Bezejmenná stránka [online] [cit. 2017-12-03]. Dostupné z: <http://www.fext.cz/cokoliv/sh-cechy.htm>

VYHLÍDKA, Petr. Holmesiana [online]. (cit. 21. 1. 2017). V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2014. Dostupné z:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/03/48/75/holmesiana.pdf>.

13. Résumé

The thesis can be divided into three major parts. First part defined, characterized and specified the canon of Sherlock Holmes by Arthur Conan Doyle. There is also a focus on answering two questions: What is the difference between Sherlock Holmes and the detectives before him, is it really so original or not? And how this cultural phenomenon became so famous apart from any other, what makes it a great target for so many adaptations including the Czech ones?

The second part describes what „*parodie*“ or adaptations mean in a matter of this thesis. It also presents a relationship of Sherlock Holmes and Czech Republic. However the main subject of this part are the Czech adaptations from: Petr Macek, Rudolf Čechura, Ilja Hurník, Martin Petiška and two collaborators Miroslav Honzík, Ilja Kučera. To create an interesting perspective I tried to ask similar questions as in a part one. The reason why is to bring the canon of Sherlock Holmes into the same imaginary layer for better comparison: What is the difference between every single Czech adaptation and the original? And is there something brand new, something specific for all Czech writers?

The third part, the end, includes a final analysis of all mentioned Czech adaptations between each other and the canon. Questions identified in the beginning of the thesis are answered. The character of a great detective with deduction method of solving crimes is possibly the only common aspect for all Czech writers, so there is nothing typical for them. However most of them contains elements of parody. Czech adaptations are different but every one of them is different in its own unique way.

The most frequent changes from the original are in the characters of Sherlock Holmes and Dr. Watson. Sometimes Sherlock despises smoking and using drugs and sometimes he is using them so much, that he commits a murder. He occasionally acts haughty and roughly or like a nice old man full of emotions. His talents and abilities change from book to book. Even functions of main characters are not always the same: for example Watson sometimes loses function of a narrator.

Czech writers have a tendency to edit Sherlock Holmes from scratch but they also edit detective genre with elements of parody and non fiction. The original stories of Sherlock Holmes focuses on the main charecter, but in czech adaptations we can notice focus on music or true methods of police in a real world. They sometimes use the character of Sherlock Holmes as a tool of attention for something else.

It seems that, Sherlock Holmes could be changed in infinite number of ways. The only thing that remains unchanged so far is his deduction method and his loyal friend dr. Watson.